

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ
Факультет дизайну
Кафедра дизайну інтер'єру і меблів

Дипломна магістерська робота

на тему:

**Особливості дизайну інтер'єру закладів спеціалізованої початкової
мистецької освіти**

Виконала: студентка групи МгДі-21
спеціальності 022 Дизайн
Освітньої програми Дизайн (за видами)
Каріна КОНОВАЛОВА
Науковий керівник канд. мист.
Данило КОСЕНКО
Рецензент д-р філос., доц.
Олена ГЕРАСИМЕНКО

Київ – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ

Факультет Дизайну
Кафедра дизайну інтер'єру і меблів
Спеціальність 022 Дизайн
Освітня програма Дизайн (за видами)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

дизайну інтер'єру і меблів

 к. мист. Данило КОСЕНКО

«28» вересня 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Коноваловій Каріні Олександрівні

1. Тема роботи Особливості дизайну інтер'єру закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти.

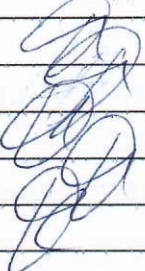
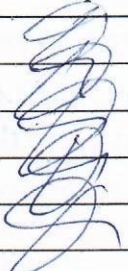
Науковий керівник роботи: к. мист. Косенко Данило Юрійович затверджені наказом закладу вищої освіти від «28» вересня 2022 року № 180-уч

2. Строк подання студентом роботи: 18.11.2022 року

3. Вихідні дані до роботи наукова, публіцистична та фахова література, за темою дипломної роботи, аналіз дизайн-діяльності закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти, аналіз довідникової та нормативної документації за тематикою дипломної роботи.

4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити): пояснювальна записка, що містить 3 розділи, вступ та висновки відповідно тематики дипломної роботи; ілюстративний матеріал, що складається з вихідних даних, робочих креслень (вихідний план, план меблів та обладнання, план освітлення, та інше), розгорток, специфікації (меблів та обладнання), перспективні зображення.

5. Консультанти розділів дипломної магістерської роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Данило КОСЕНКО		
Розділ 1	Данило КОСЕНКО		
Розділ 2	Данило КОСЕНКО		
Розділ 3	Данило КОСЕНКО		
Висновки	Данило КОСЕНКО		

6. Дата видачі завдання 28.09.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної магістерської роботи	Термін виконання етапів	Примітка про виконання
1	Вступ	14.10.2022	
2	Розділ 1 Особливості дизайн-проекування закладів початкової мистецької освіти	14.10.2022	
3	Розділ 2 Підходи до дизайну інтер'єру закладів початкової мистецької освіти	21.10.2022	
4	Розділ 3 Експериментальний дизайн-проект закладу спеціалізованої мистецької освіти початкового рівня	28.10.2022	
5	Висновки	04.11.2022	
6	Оформлення дипломної магістерської роботи (чистовий варіант)	11.11.2022	
7	Здача дипломної магістерської роботи на кафедру для рецензування (за 14 днів до захисту)	15.11.2022	
8	Перевірка дипломної магістерської роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)		
9	Подання дипломної магістерської роботи на затвердження завідувача кафедри (за 7 днів до захисту)	18.11.2022	

Студент

(підпис)

Каріна КОНОВАЛОВА

Науковий керівник роботи

(підпис)

Данило КОСЕНКО

Директор НМЦУПФ

(підпис)

Олена ГРИГОРЕВСЬКА

АНОТАЦІЯ

Коновалова К.О. Особливості дизайну інтер'єру закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти – Рукопис.

Дипломна магістерська робота за спеціальністю 022 Дизайн – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2022 рік.

У дипломній роботі наведено типи загальної середньої освіти, розглянуто поняття про спеціалізовану мистецьку освіту. Виявлено типологічні особливості закладу. Проаналізовано вимоги та норми для створення інтер'єру спеціалізованої початкової мистецької школи. Проведено аналіз аналогів проектування закладів обраного типу в Україні та за кордоном. Наведено рекомендації щодо функціонального-планування, меблювання та обладнання, художнього рішення школи. На основі проведених досліджень, розроблено дизайн-концепцію, з урахуванням умов фізичного і розумового розвитку дитини. Сформовано технічне завдання і розроблено експериментальний дизайн-проект закладу зазначеного типу, який знаходиться у місті Київ. Запропоновано планувальне рішення основних приміщень та наведено детальні креслення для обраних зон закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти. Здійснено підбір меблів та обладнання.

Ключові слова: вимоги, санітарні норми, ергономічні стандарти, освітній простір, мистецька освіта, художнє рішення, функціонування, проектування.

ANNOTATION

Konovalova K.A. Peculiarities of interior design of institutions of specialized primary art education - Manuscript.

Master's thesis in the specialty 022 Design – Kyiv National University of Technology and Design, Kyiv, 2022.

The thesis presents the types of general secondary education, considers the concept of specialized art education. Identified typological features of the institution. The requirements and norms for creating the interior of a specialized elementary art school have been analyzed. An analysis of design analogues of institutions of the selected type in Ukraine and abroad was carried out. Recommendations are given regarding functional planning, furniture and equipment, artistic decision of the school. Based on the research, a design concept was developed, taking into account the conditions of the child's physical and mental development. The technical task was formed and the experimental design project of the institution of the specified type, which is located in the city of Kyiv, was developed. A planning solution for the main premises is proposed and detailed drawings are given for selected areas of the institution of specialized elementary art education. Furniture and equipment have been selected.

Keywords: requirements, sanitary standards, ergonomic standards, educational space, art education, artistic decision, functioning, designing.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	11
1.1 Аналіз нормативних та літературних джерел за темою.....	11
1.2 Типологічні та організаційні особливості закладу початкової мистецької освіти	12
1.3 Теоретичні основи проектування закладів освіти	16
1.4 Вимоги до проектування закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти	18
1.5 Аналіз аналогів дизайн-проектів даної типології у різних країнах світу та в Україні	24
1.6 Сучасні тенденції формування закладів початкової мистецької освіти.....	33
Висновок до Розділу 1	35
РОЗДІЛ 2 ПІДХОДИ ДО ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ.....	36
2.1 Рекомендації щодо функціонально-планувальної організації	36
2.2 Рекомендації щодо меблювання та обладнання	42
2.3 Рекомендації щодо художнього рішення	51
Висновок до Розділу 2	55
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ДИЗАЙН-ПРОЄКТ ЗАКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ.....	57
3.1 Аналіз архітектурної ситуації та вихідні дані	57
3.2 Технічне завдання та обґрунтування дизайн-концепції.....	59
3.3 Функціонально-планувальне рішення	61
3.4 Меблювання та обладнання	63
3.5 Оздоблення та декорування	65
Висновок до Розділу 3	69
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	79
Додаток А.....	80
Додаток Б.....	102
Додаток В	126

ВСТУП

У сучасних умовах освіта відіграє значну роль у житті людини. Освіченість особистості формується змалечку. На це впливає багато факторів: виховання, заохочення до знань, розширення кругозору дитини шляхом пізнання навколишнього світу. Особливою формою пізнання того, що нас оточує є мистецтво. Мистецтво виховує особистість, допомагає визначити власну ідентичність, пізнати самого себе.

Важливим є створення підґрунтя для популяризації творчої освіти для дітей. А першою ланкою в освітньому процесі дитини є відвідування як загальних, так і спеціалізованих дитячих садків. У сучасних умовах існує тенденція початку навчання дитини ще до школи. Діти відвідують різноманітні творчі гуртки, додаткові заняття тощо. Це створює потужну базу для продовження впровадження загальної та мистецької освіти у дитяче виховання й у шкільні роки. Дітям легше пояснити складне через просте. Так як мистецтво має багато форм вираження – це є чудовим знаряддям для засвоєння інформації для молодого покоління.

Початкова освіта потребує пізнання різних наук через призму мистецтва, яке націлює дитину на формування життєвого шляху з особливою точкою зору. Воно дарує школярам відчуття естетичної значущості світу, виступає засобом опанування навколишнього середовища й самопізнання, пробуджує креативність, бажання творити за законами краси й отримувати естетичну насолоду, створює сприятливі умови для вираження особистих потреб, сприяє позитивному ставленню до художньо-творчої діяльності та надає можливості особистості у процесі цієї діяльності розкрити в собі нахили до різних мистецьких професій. Заохочуючи і надаючи можливість поглинати знання про мистецтво з початкової школи, отримуємо інтелектуальну, освічену особистість.

Головною метою спеціальної мистецької освіти на базі початкової школи – забезпечення реалізації права на здобуття загальної освіти та

профільної мистецької допрофесійної підготовки дітей. Також допомагає у вихованні естетичного бачення середовища, яке впливає на емоційний стан, розвиток, формування вражень, генерацію ідей.

Актуальність питання про мистецьку освіту у школах полягає у всебічному розвитку освітніх закладів, які повинні давати школярам не тільки базову програму, а й допомагати розкрити себе через творчий підхід до навчання. Освітні програми оновлюються, а середовище у якому дитина проводить більшу частину свого дня залишається незмінним. Останнім часом дослідники з різних галузей все більше звертаються до проблеми впливу освітнього середовища на навчання та на самих відвідувачів навчальних закладів. Аналіз літератури за даною тематикою свідчить про наявність досить широкого різноманіття підходів до вирішення розглянутих в цій роботі завдань.

Особливо актуальним це питання є в Україні, адже ми маємо досить ґрунтовний потенціал серед нашого населення, яке потребує створення якісних освітніх просторів, які будуть місцем розвитку та популяризації мистецької освіти в Україні. Так як закордоном це популярно, то ми маємо всі ресурси для створення аналогів в Україні.

Сучасне навчальне середовище є не тільки одним з засобів успішного втілення педагогічного процесу, але й ефективно впливає на учнів. Таким чином, увага до формування гнучкого навчального середовища та інтер'єру його приміщень, є цілком обґрунтованою.

Мета дослідження - визначення особливостей формування навчального простору у початковій школі спеціальної мистецької освіти, обґрунтування концепції дизайну закладу і розроблення експериментального дизайн-проєкту за темою.

Завданням дослідження є:

- проаналізувати нормативні та літературні джерела за темою;
- виділити сучасні тенденції формування простору у початковій школі;

- проаналізувати зарубіжний та вітчизняний досвіди створення інтер'єру закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти;
- розглянути типи функціонально-планувальних рішень для освітнього простору школи;
- дослідити основні вимоги та рекомендації щоб умеблювання і розміщення спеціального обладнання у закладах обраного типу;
- виявити засоби застосування виразних художньо-кolorистичних рішень;
- проаналізувати вихідні дані обраної будівлі;
- розробити експериментальний дизайн-проект школи початкової мистецької освіти;

Об'єкт дослідження – інтер'єр освітнього простору початкової школи.

Предмет дослідження – особливості дизайну інтер'єру закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти.

Методи дослідження: аналіз досвіду проектування, синтез висновків і пропозицій, зрівняльний аналіз, літературно-системний аналіз наукових джерел, натурні обстеження, метод експериментального проектування, графо-аналітичний метод, метод комп'ютерного моделювання.

Наукова новизна дослідження полягає в узагальненні результатів досліджень щодо формування навчального середовища мистецької освіти. Виявлено основні засади формування простору початкової мистецької освіти та розроблено рекомендації до формування освітнього простору для мистецької освіти початкової школи.

Практичне значення полягає у дослідженні і описі закладів початкової мистецької освіти, чіткому визначенні типології закладу, виявленні сучасних тенденцій формування освітнього простору, аналіз планувальних рішень, виявлення впливу кольору на учнів закладу. Результати даного наукового дослідження можуть бути використані у практичній діяльності студентів ЗВО за спеціальністю Дизайн та практикуючих дизайнерів у створенні освітнього простору.

Апробація: результати роботи були представлені на: III Всеукраїнській конференції «Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості» 17 листопада 2022 року (Київ, КНУТД), XXXVIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» 31 березня 2021 року (Університет Григорія Сковороди в Переяславі).

Публікації:

1. Коновалова К. О., Яценко М. А., Шмельова-Нестеренко О. Є. Специфіка дизайну інтер'єрів приміщень закладів освіти в умовах повоєнного відновлення. *Інноватика в освіті, науці та бізнесі: виклики та можливості* : зб. матеріалів доп. сучасн. III Всеукраїнській конф. Київ. 2022.
2. Івашина К. О. Особливості дизайну інтер'єру інклюзивного закладу дошкільної освіти. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії* : зб. матеріалів доп. сучасн. XXXVIII Міжнар. наук.-практ. інт.-конф. Переяслів, 2021. С. 52-54.

Обсяг роботи: 72 сторінок основного тексту, 52 використаних джерел, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙН-ПРОЄКТУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

1.1 Аналіз нормативних та літературних джерел за темою

Мистецька освіта є важливою у формуванні естетично-розвиненої свідомої особистості, також у розвитку мистецьких здібностей дітей шкільного віку. Тому питання організації освітнього простору у закладах спеціалізованої початкової мистецької освіти є актуальним у нашій країні. Сьогодні в Україні відбуваються кардинальні зміни в освітній діяльності, які впливають на створення нового освітнього простору для учнів початкової школи. Оновлюється структура освіти та освітні програми.

Є певні державні документи які перелічують вимоги та норми щодо будівель та приміщень навчальних закладів, вони є основними при формуванні системи навчальних приміщень, виробленні меблів, створенні планування та художнього рішення. У проектуванні освітнього середовища для початкової мистецької освіти слід керуватись Державними будівельними нормами України – ДБН В.2.2-9:2018 [31], Санітарним регламентом для закладів загальної середньої освіти [30].

Дослідженнями історії виникнення та формування спеціалізованих закладів мистецької освіти займалася Т. Сідлецька, М. Козяр, Г. Васянович, І. Мартиненко, О. Дем'янчук. У своїх працях вони розкривають важливість періоду становлення мистецької освіти, який забезпечив високий рівень кваліфікаційних педагогів.

Питання функціонально-планувальних рішень розглянули такі науковці: Д. Косенко, Т. Булгакова, Ю. Бондарчук, О. Дячок, Т. Ернст, Е. Нойферт. У їхніх роботах представлені планувальні схеми, які допомагають вдало організувати освітній простір, що є зручним для навчання і перебування учнів протягом дня. Також у роботі Е. Нойферта надані варіанти просторового наповнення та вказані ергономічні особливості розміщення шкільних парт.

Проблеми естетичного виховання порушували сучасні філософи Ю. Афанасьєва, В. Бітаєва, В. Лічковаха, Л. Левчук, О. Оніщенко, В. Чернець, С. Уланова.

Проблему сучасних мистецьких освітніх закладів з точки зору педагогіки висвітлюють І. Зязюна, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Орлова, О. Олексюк, О. Щолокова, О. Комаровська, Н. Миропольська, С. Коновець.

Важливим етапом у проєктуванні закладів спеціалізованої мистецької освіти є створення художнього рішення для закладів мистецької освіти, це питання піднімають у своїх працях Д. Косенко, М. Купрієнко, Л. Гнатюк, М. Кожем'яченко, Т. Ернст. Враховуючи психологічний та фізичний розвиток дітей, визначено вплив кольору на учнів, їхню активність та успішність у навчанні.

Роль початкової мистецької освіти в соціокультурному просторі сучасної України висвітлила Т. Колос. У її роботі доведена важливість створення закладів початкової мистецької освіти для виховання та заохочування дітей до всебічного розвитку, формування естетичних поглядів, окультурення життєвого простору.

1.2 Типологічні та організаційні особливості закладу початкової мистецької освіти

Система освіти – це сукупність навчальних закладів, які систематично і послідовно виховують і готують молоде покоління до життя. Система включає дошкільні, шкільні, професійно-технічні, вищі навчальні заклади, наукові, науково-методичні, науково-виробничі організації, державні та місцеві органи управління освітою, органи місцевого самоврядування у сфері освіти. Відповідно до Закону України «Про освіту» структура освіти поділяється на такі ланки: дошкільна, загально середня, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта, аспірантура і докторантура.

У роботі ми розглянемо загальну середню освіту яка є обов'язковою і не від'ємною складовою у системі освіти, вона спрямована на здобуття знань про

природу, людину, суспільство, культуру, історичну спадщину. Знання набуваються через пізнавальну і практичну діяльність дітей. Загальна середня освіта поділяється на типи які представлені у схемі (рис 1.2).

Рис.1.1. Типи закладів освіти.

Розглянемо особливості одного з типів загальної середньої освіти – спеціалізована мистецька школа. Спеціалізована мистецька школа є закладом спеціалізованої освіти I-III або II-III ступенів мистецького профілю, що забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти та початкової профільної мистецької освіти. Мистецький профіль включає набуття спеціальних здібностей, естетичного досвіду і поглядів у ході активної мистецької діяльності, а також початкових професійних знань для подальшого здобування наступних рівнів мистецької освіти [16].

Початкова школа охоплює 1 – 4 класи, у яких дитина виховується, пізнає світ і отримує знання з обов’язкових дисциплін і за обраним напрямком мистецтва. Загалом існують такі профільні напрямки: музичний, образотворчий, театральний, хореографічний [17]. Для кожного з наведених напрямків складається спеціальна програма, яка націлена на вивчення основ різних видів мистецтва. Освітня програма школи складається відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про культуру».

Особливостями спеціалізованої початкової мистецької школи є:

- отримання початкових знань з мистецького профілю одночасно з базовою середньою освітою;
- збільшення годин на вивчення профільних предметів;
- здобуття знань у школі відбувається з творчим підходом, що орієнтується на активну мистецьку діяльність;
- створення дворівневої системи оцінювання знань.

Освітній процес у школі здійснюється за двома циклами: загальноосвітнім, який забезпечує здобуття повної загальної середньої освіти, та фаховим мистецьким, який забезпечує здобуття спеціалізованої мистецької освіти. Навчання у школі обраного напрямку спрямовується на розвиток мистецьких здібностей, виявленням індивідуальних обдарувань, спрямованих на професійну творчу самореалізацію особистості, здатність розуміти форму і відтворювати її, побудову композиції та формоутворення за допомогою різних матеріалів і технік виконання, розвиток формування аналізу художніх творів та позитивне ставлення до нього. Для досягнення поставленої мети складається освітня програма і навчальний план, яку школа затверджує у державному органі, цим і конкретизує організацію освітнього процесу. Також використовуються індивідуальні освітні програми та диференційний підхід, останній включає в себе створення вчителями невеликих гомогенних груп всередині класу (у яких дітей об'єднують здібності та інтереси) у яких організовується навчально-виховна робота для розвитку цих груп. Індивідуальна підхід до здобувачів освіти у школі забезпечуються шляхом реалізації інваріантної та варіативної складових навчального плану. Варіативна складова формується школою з урахуванням спеціалізації, профілю навчання і забезпечує опанування нормативного змісту початкової та профільної мистецької освіти.

Для кращого опанування предметів та у цілях досягнення мети освітньої програми, рекомендується у межах уроку або позакласний час використовувати

такі форми організації освітнього процесу: інтерактивні та інтегровані уроки, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, мистецькі проекти, віртуальні подорожі, квести, екскурсії, створення та відвідування виставок.

У роботі ми розглянемо заклад спеціалізованої початкової мистецької освіти з напрямом поглибленого вивчення образотворчого мистецтва. У виховному процесі учнів важливим є освітня програма, до неї входять такі предмети: українська мова, іноземна мова, математика, я досліджую світ, образотворче мистецтво, рисунок, живопис, скульптура, мистецтво (інтегрований курс), дизайн і технології, інформатика, фізична культура, і для 3 – 4 класів додається дисципліна ДПМ (декоративно-прикладне мистецтво) [5].

На один клас початкової школи виділяється одне приміщення, де ведуться заняття з таких предметів: українська мова та література, математика, я досліджую світ, образотворче мистецтво. Для предметів обов'язкового вивчення передбачені групові та індивідуальні види робіт, які спрямовані як у групах кількістю до 8 чоловік, так і самостійно. У початковій школі діяльність дітей переважно зосереджена в одному приміщенні, завдання виконуються сидячи за окремо розташованими рядами парт. Також, обов'язковим для вивчення є інформатика і фізична культура, для кожного із цих предметів виділяють спеціальне приміщення. Наприклад для інформатики клас облаштований певною кількістю комп'ютерів та мультимедійною дошкою, фізична культура проводиться у спортивному залі, який по сумісності може виступати як актовий зал. Окрім початкової освіти здійснюється профільна у яку входять предмети: рисунок, живопис, скульптура, декоративно-прикладне мистецтво. Для рисунку і живопису потрібно окреме приміщення у якому будуть розташовані мольберти, демонстраційні матеріали, предмети для натюрмортів. Скульптура та декоративно-прикладне мистецтво викладаються у двох окремих класах.

Зміст навчання у школі реалізується за загальноосвітнім циклом відповідно до навчально-методичного забезпечення МОН, за фаховим

мистецьким циклом - відповідно до навчально-методичного забезпечення Мінкультури.

Зарахування до школи даного типу здійснюється виключно на конкурсній основі відповідно до затвердженого плану прийому, визначеного засновником закладу, і за наявності вільних місць.

По закінченню кожного класу, відбувається контроль освітнього рівня учнів, який зумовлений вимогами Державного стандарту загальної середньої освіти. Форма контролю визначається педагогічним колективом і затверджується МОН. Поточне та підсумкове оцінювання знань учнів здійснює школа. Особливості оцінювання результатів навчання учнів школи з предметів мистецького циклу визначаються Мінкультури.

1.3 Теоретичні основи проєктування закладів освіти

Для закладів середньої освіти характерні різноманітність функціональних груп та приміщень, їх взаємодія між собою. Виходячи з вимог організації навчальних процесів 1 – 4 класи займаються у закріплених за ними класних кімнатах, тоді коли учні 5 – 11 класів навчаються у різних кабінетах, за якими закріплений певний предмет. Взаємозв'язок шкільних приміщень здійснюється за допомогою коридорів, галерей, вестибюлів. Крім того, шкільна будівля має сприяти створенню певного психологічного клімату, викликати в учнів позитивні емоції, що безпосередньо стосується виховного процесу, тому необхідно будувати зручну композицію закладу та його внутрішнього простору.

Шкільні будівлі, залежно від розташування і взаємодії основних груп приміщень, умовно діляться на три типи: лінійний, периметральний, блоковий [2].

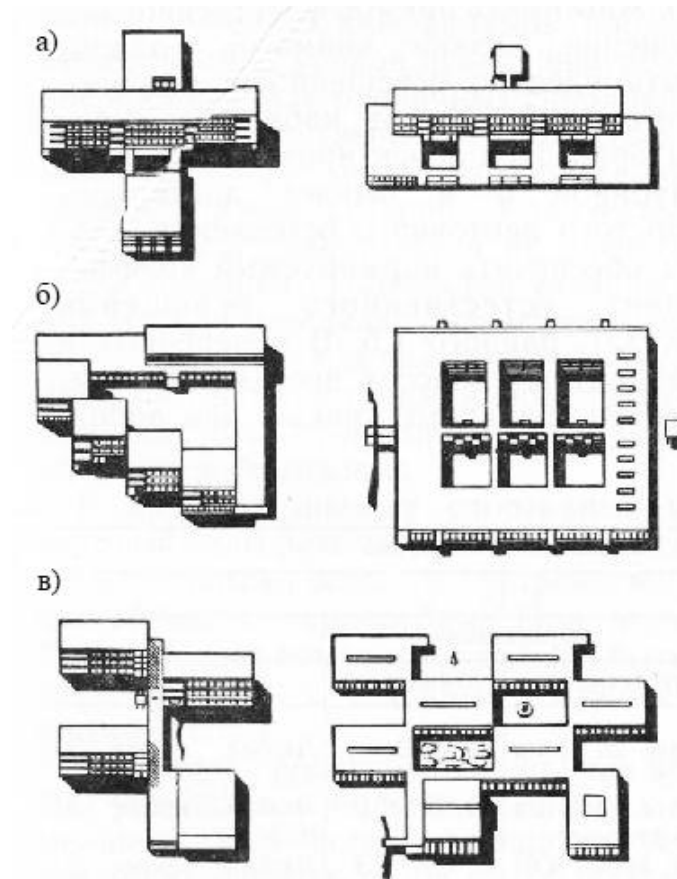

Рис.1.2. Композиційні варіанти шкільних будівель:
а – лінійні, б – периметральні, в – блокові.

Лінійна композиція буває хрестоподібна і Н-подібна. Така композиція проста і компактна у конструктивному вирішенні, але недоліком може бути важка коридорна система. Заклад лінійного типу переважно невеликій місткості.

Периметральна композиційна схема архітектури будівлі характеризується розміщенням груп приміщень навколо відкритого двору, який призначений для відпочинку під час змін, між уроками та для різноманітних шкільних заходів. Даний тип створює зручності зв'язку приміщень, що важливо при кабінетній системі навчання. Також варіантом такої композиції може бути розміщення навчальних приміщень навколо зальних просторів, у якому може утворюватися атриум. Атриум проєктується як у середині школи, так і некритий зовні [18].

Зазвичай у таких просторах проводять заходи, виставки, формують рекреаційні зони або ігрові майданчики.

Блокова композиція найбільш гнучка. Завдяки цьому типу будівля школи ділиться на функціональні блоки, з'єднані між собою переходами або примикають один до одного блоками без переходів.

Шкільні заклади зазвичай будуються 3 – 4-х поверхові, а для дітей з особливими освітніми потребами слід проєктувати 1 – 2-х поверхові. У початковій школі в одному класі допускається навчання не більше 24 учнів.

1.4 Вимоги до проєктування закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти

Упродовж багатьох років в Україні намагаються змінити концепцію проєктування закладів освіти, тому за період незалежності було прийнято безліч реформ, законів, стандартів, програм, щоб забезпечити формування освітнього простору відповідно до сучасних тенденцій [3]. Нова українська школа створює умови навчання враховуючи психологічні, фізіологічні, педагогічні основи розвитку дитини.

Важливим при проєктуванні закладів освіти є забезпечувати доступність учнів, що відносяться до маломобільних груп населення, до будівель та їх приміщень з урахуванням вимог ДБН В.2.2-9 і ДБН В.2.2-17, щоб забезпечити їх комфортне пересування під час перебування у навчальному закладі. Тому на входах і виходах з навчального закладу встановлюються міцні поручні у здовж сходів, пандуси з рельєфним не слизьким покриттям, за потребою передбачаються пасажирські ліфти, підймальні платформи для учнів з інвалідністю та інші види вертикального транспорту з урахуванням положень викладених у 7.6 ДБН В.2.2-9. Також, для комфортного перебування персоналу і учнів, відбувається розрахунок одночасної місткості будівлі закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти відповідно до загальної площі класів і коридорів приміщення.

У закладах освіти передбачаються такі функціональні групи приміщень:

- класи;
- навчально-виробничі;
- фізкультурно-спортивні;
- бібліотека;
- харчування;
- медичного обслуговування;
- адміністративно-службові;
- допоміжні та підсобні (вестибюль, гардероби, рекреації, санвузли, комори).

Класи для учнів початкової школи слід розміщувати на першому поверсі будівлі, вікна яких мають виходити на південь, а кабінети для занять з профільних предметів – на північ. Комп'ютерні класи повинні мати північну орієнтацію і розташовуватися вище першого поверху. Навчальні приміщення та фізкультурно-спортивні зони повинні бути забезпечені не менше 3 годин на день сонячним промінням. Організація світлових прорізів, розташування обладнання та меблів у навчальних приміщеннях повинні забезпечувати лівостороннє природне освітлення робочих місць учнів або змішане – верхнє з бічним лівостороннім. При кабінетній системі у школі важливим являється розміщувати кабінети у межах 1 – 2-го поверхів, щоб перехід з одного класу в інший займав не більше 2-х хвилин. Навчальні класи і кабінети мають бути ізольованими від приміщень, які є джерелами шуму і запахів (майстерні, спортивні і актові зали, харчоблок тощо).

Висота поверхів від підлоги до стелі має бути не менше ніж 3300 мм, а висота підвіконної частини від підлоги – не менше 800 мм. Площа навчальних кабінетів визначається відповідно до призначення приміщення і наповненості групи, друге визначається завданням на проектування [4]. Загалом площа на одного учня у закладах загальної середньої освіти, при змішаних формах навчання (фронтальних, групових, індивідуальних), становить 3 кв. м. При проектуванні навчально-виробничих приміщень необхідно дотримуватися вимог відповідних нормативних документів. Максимальна довжина освітніх

класів при однобічному освітленні 9 м, а глибина 7 м. При класичному розміщенні столів у три ряди проходи між рядами мають бути від 60 см, а відстань між столами не менша ніж 70 см. У одному класі для початківців одночасно може перебувати не більше 25 осіб, враховуючи учителя. Площа на одну особу для образотворчих та декоративно оформлюваних мистецтв становить 3,6 кв. м., для прикладних мистецтва – від 4,5 кв. м. до 5 кв. м. Площа комор, інвентарних на кожне приміщення профільного предмету становить від 12 кв. м. до 18 кв. м.

У класній кімнаті для початкової ланки освіти переважно використовується додаткове освітлення, через високо розташовані від підлоги вікна. При розташуванні вікон з однієї сторони будівлі, то максимальна глибина класу має бути не більше 7200 мм, а відстань від дошки до останнього робочого місця учня – до 9 метрів.

Спортивний зал для учнів початкової школи розміщується на першому поверсі, він може бути таких розмірів: 15 на 12 м. або 18 на 12 м., 18 на 9 м., 12 на 12 м., максимальна площа 180 кв. м., висота повинна бути не менше 6 м [26]. Розміри спортивного залу передбачають виконання програм з фізичного виховання, організацію позаурочних і гурткових спортивних занять. Вхід у спортивний зал рекомендується передбачати через роздягальню або через відокремлений коридор. Інвентарна проєктується у спортивному залі, це може бути як окреме приміщення або комора без дверей, її довжина має бути не менше 5 м., а підлога на одному рівні з підлогою зали. Для початкової школи допускається використання спортивного залу як універсального актового залу, у ньому можуть проводитися святкові заходи, концерти, вистави. При організації простору актової зали слід передбачити додаткові комори для зберігання техніки та меблів.

Площі адміністративно-службових приміщень закладів освіти слід приймати за Таблицею 1.1.

Таблиця 1.1

Площі адміністративно-службових приміщень закладів освіти

Приміщення	Площа (не менше ніж), кв. м.
Кабінет директора	24
Приймальня	18
Викладацька	36
Методичний кабінет	36
Кімната відпочинку викладачів	24
Архів	24
Кімната медичного обслуговування	16

У закладах загальної середньої освіти проєктуються бібліотеки площею з розрахунком 0,3 кв. м. на одного учня, для зберігання книг виділяють не менше ніж 2,5 кв. м. на одну тисячу одиниць зберігання.

В усіх закладах освіти повинні передбачатися харчові блоки (їдальні, буфети), площа обідньої зали визначається з розрахунком одного місця на 3-х учнів – це не менше ніж 1 кв. м на одну особу. При їдальні передбачаються умивальники, які встановлюються у кількості один умивальник на 40 місць в обідньому залі.

При проєктуванні гардеробних площу визначають 0,2 кв. м. на одного учня, переважно розташовують біля аварійних виходів і обов'язково окремо від гардеробних для учителів і персоналу. Також допускається розміщення верхній одяг учнів у вбудованих шафах, що знаходяться у класі.

У закладах середньої освіти у складі кожного санітарного вузла слід виділяти туалет для викладачів з одним унітазом, пісуаром та умивальником. Санітарні вузли для учнів перших – четвертих класів організуються з спеціальними перегородками-екранами висотою не менше ніж 1,75 м (від підлоги), що не досягають підлоги на 0,1 м. Розмір kabіни приймається 0,8м на 1 м, вони обов'язково повинні мати двері. Прохід між kabіною і протилежною

стіною, за відсутністю пісуарів, має становити не менше ніж 1,1 м, за наявністю пісуарів – 1,8 м. Висота раковин умивальників над підлогою повинна становити не більше 0,5 – 0,6 м. Також у санітарних вузлах мають передбачатися вбудовані шафи для притирального інвентарю.

Одним з головних вимог до проєктування навчальних закладів є правильно розроблені шляхи евакуації. Розміщення виходів із будівель та сходових кліток, максимальні розміри сходових маршів за пожежними вимогами, а також розміщення та зонування навчальних приміщень, актових та фізкультурно-спортивних залів повинні відповідати вимогам ДБН В.2.2-9 і ДБН В.1.1-7. З актового і спортивного залу має бути не менше двох евакуаційних виходів. Ширина дверей виходів з приміщень, в яких одночасно може перебувати більше 15 учнів, повинна бути не меншою ніж 0,9 м. Ширину коридорів на поверхах де знаходяться навчальні приміщення слід приймати не менше ніж 2,2 м, ширина інших коридорів – не менше за 1,4 м. Ширина рекреаційних приміщень при односторонньому розташуванні приміщень кабінетів має бути не меншою за 2,8 м, а ширина кабінетів такого типу з двобічним розташуванням – не меншою ніж 3,5 м. Усі двері у навчальному закладі не повинні мати затворів, що перешкоджають їх вільному відчиненню зсередини без ключа у разі пожежі.

Меблювання приміщення має здійснюватися відповідно до вимог. Складена типологія вимог до меблів на основі фахової літератури [15].

Відповідно до схеми (Рис. 1.3) можна виокремити такі вимоги до меблів – споживчі та виробничі. Споживчі вимоги включають в себе соціальні, ергономічні, екологічні, функціональні, естетичні. Вони визначають потреби споживача. До виробничих вимог відносяться економічні, техніко-економічні, конструктивні, технологічні аспекти. Виробничі вимоги встановлюють потреби виробника, інвестора, проєктувальника та інших зацікавлених осіб. Слід зауважити, що споживачами меблів для закладів освіти частіше виступають вчителі, діти та персонал, ті хто безпосередньо користується ними, а не сам

замовник. Тому функціонально-експлуатаційні та конструктивно-екологічні аспекти можна віднести до споживчих вимог.

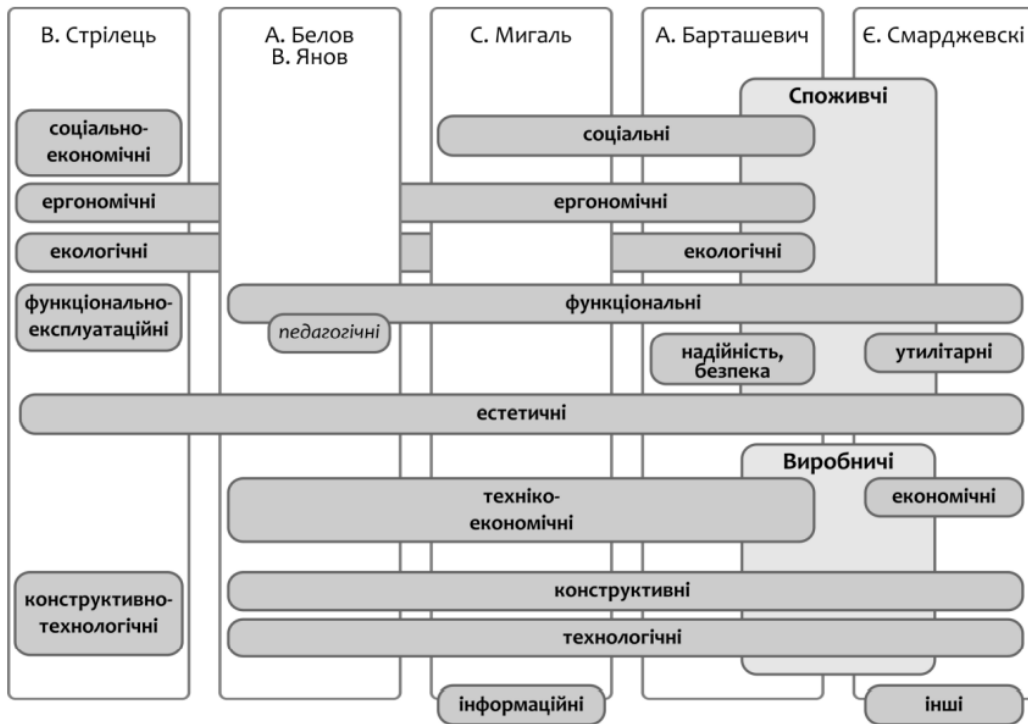

Рис.1.3. Типологія вимог до меблів на основі фахової літератури за Д. Косенко.

Меблі для дитячих навчальних закладів виготовляють з екологічно чистих матеріалів, які безпечні у використанні. Габарити та параметри меблів слід обирати відповідно до вікової категорії учнів та для певного виду навчального процесу. Сучасні учнівські обладнання повинні забезпечувати здорове положення тіла, тому сидіння може бути у горизонтальному положенні та під нахилом так, щоб колінний суглоб згинався до 120° . Сидіння таких типів може бути вищим за звичне, при цьому встановлюється спеціальна підставка для ніг. Учніські столи передбачаються на одне або два робочих місця (відповідні габарити стільниці 500×600 мм та 500×1200 мм). Стільниці переважно використовуються зі спеціальним механізмом, який дозволяє приймати не тільки горизонтальне положення, а й нахилитися під певним кутом. Вони можуть бути у формі трапеції, трикутника, круглі та іншої, що

забезпечує швидку трансформацію для групової роботи. Також столи повинні бути легкими, щоб можна було без зусиль змінювати їх розташування. Кути меблів повинні бути заокругленими, а їх поверхня – матовою [19].

У оздобленні освітніх закладів використовують екологічні та вогнетривкі матеріали. Для стін переважно використовують фарбу не яскравих кольорів в теплій колірній гамі, без використання чорних та сірих кольорів, як декорування можуть використовуватися плити МДФ. В освітньому просторі велике значення відіграє колір стіни де знаходяться демонстраційні обладнання, дошка чи екран мають виділятися на фоні основного кольору стіни. Для початкової школи рекомендуються коричневі крейдові дошки. У рекреаційних зонах дозволяється використовувати більш насичені, складні відтінки. Такі приміщення як спортивні зали, сходи, коридори вирішуються простими кольорами, щоб не дезорієнтувати учнів. Вестибюль – зона у яку можна вкласти усю концепцію освітнього закладу, тому важливо використовувати яскраві кольори для неповторності образу. Оздоблення підлоги може бути з шліфованого керамограніту, вінілу або кварц вінілу, у мокрих зонах використовується плитка, у спортивному залі потрібно використовувати м'які матеріали, що амортизують, для підлогового покриття добре підійде підлогова дошка.

1.5 Аналіз аналогів дизайн-проектів даної типології у різних країнах світу та в Україні

Спеціалізована початкова мистецька освіта спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості, один з аспектів впливу є освітній простір, який мотивує дітей навчатися. Для визначення сучасних тенденцій та нових методів проектування проаналізуємо вітчизняний та зарубіжний досвід.

В Україні школи спеціалізованої мистецької освіти в основному збудовані і фінансуються приватними особами. Тому є актуальним створення та розвиток саме таких закладів на державному рівні, щоб якомога більше дітей мали можливість розвивати свої здібності. Існуючі державні школи даного типу

не можна відокремити як аналог, бо освітній простір навчальних приміщень застарілого зразка і потребують хоча б косметичного ремонту.

У державних закладах частіше зустрічається такий вид освіти, а саме мистецької, як інтегрований курс у загально освітню школу. Цей курс передбачає художньо-творчу діяльність, організацію гуртків, створення виставок і проведення майстер-класів. Прикладом такого начального закладу є ліцей «Перспектива» у місті Жовті Води (Рис. 1.4).

Рис. 1.4. Ліцей «Перспектива», м. Жовті Води.

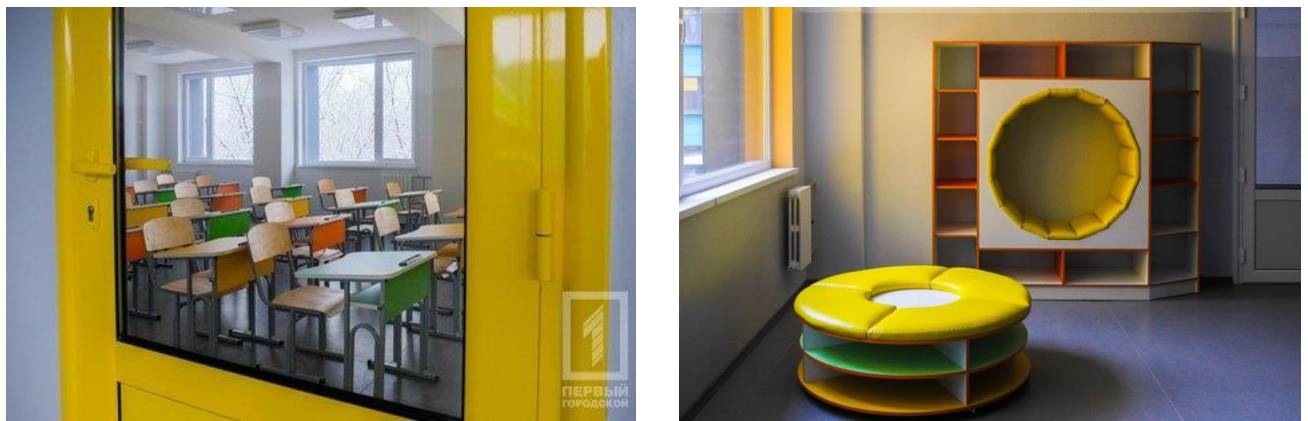
Школа була реконструйована за європейськими стандартами[10]. У проектуванні головною метою була енергоефективність: утеплені фасади і дах, встановлено енергозберігаючі вікна та двері, пандуси обладнані із підігрівом та термодатчиками. Дизайн школи орієнтований на дітей, влучно підібрані кольори приваблюють вихованців та відвідувачів, надихають вчителів.

Класи навчального закладу забезпечені сучасними меблями, новим обладнанням для вивчення предметів. Стіни у коридорах приміщення оздоблені фарбою різних кольорів, у навчальних приміщеннях використовуються пастельні тони. На підлозі викладена керамогранітна плитка не великого розміру, у актовій і спортивній залі розміщена паркетна дошка. Туалети повністю оздоблені плиткою і новим сантехнічним обладнанням. Несучі

колони у будівлі оздоблені глянцевою плиткою, на кожному поверсі колони мають свій колір.

Рекреаційна зона організована з орієнтацією на різні вікові групи дітей, меблі у ній м'які і яскраві, також виділені місця для книг загального користування. Парти для класних приміщень зроблені за вимогами ергономіки, з нахилом під певним кутом, що позитивно впливає на осанку дитини. Місця для вчителів розміщені на подіумі висотою до 15 см. Двері всюди кольорові зі скляними вставками.

Ліцей «Перспектива» являється в прямому сенсі яскравим прикладом серед державних шкіл України.

а)

б)

Рис. 1.5. Ліцей «Перспектива», м. Жовті Води:

а) навчальний кабінет; б) рекреаційна зона

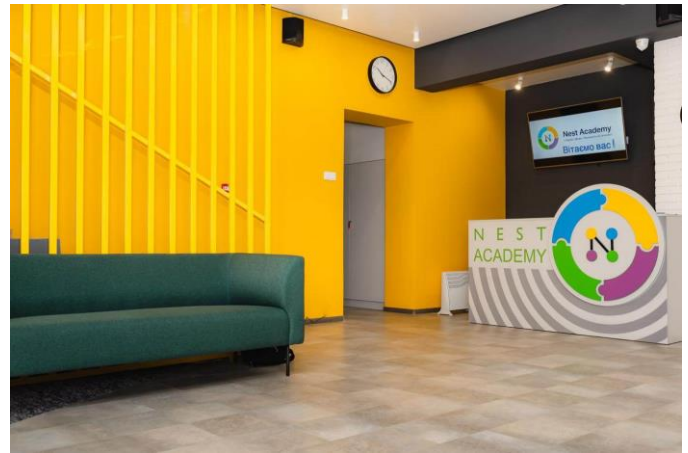
Що стосується приватних навчальних закладів, то увагу привернула академія Nest, яка розташована у місті Вишневе. Nest Academy забезпечує різносторонній розвиток дітей через балансування між гуманітарними та технічними науками, емоційним інтелектом та технологічним розвитком. Простір навчального закладу надихає і надає можливість втілювати ідеї у реальність.

Ззовні заклад приваблює закритою територією та яскравим дитячим майданчиком. У середині стіни пофарбовані у прості насичені кольори – це жовтий, блакитний, зелений, фіолетовий, кожний з них відповідає за певну

галузь знань. У деяких зонах зустрічаються і відтінки поєднані з основних чотирьох кольорів. На підлозі у прохідних зонах викладена плитка, у навчальних приміщеннях – паркетна дошка.

а)

б)

Рис. 1.6. Nest Academy м. Вишневе:

а) загальний вигляд закладу; б) вхідна група.

Класні кімнати просторі, наповнені світлом, у кожній є спеціальні шафи для зберігання особистих речей, матеріалів для навчання. У приміщеннях присутнє зонування, яке розділяє простір на рекреаційний, ігровий, навчальний. В інтер'єрі використовуються переважно круглі форми, вони відтворюються на стелі та стінах.

Класи для вивчення точних наук облаштовані у мінімалістичному стилі. Парти виготовлені з натурального матеріалу: стільниця з шпонованого МДФ, ніжки металеві. Стільці ергономічні та зручні, підібрані в колір виділених елементів на стінах. Приміщення пристосоване як для групового вивчення предмету, так і індивідуального.

а)

б)

в)

г)

Рис. 1.7. Творчий простір Nest Academy:

а) приміщення для групових занять; б) майстерня для живопису; в) кабінет біології; г) рекреаційна зона.

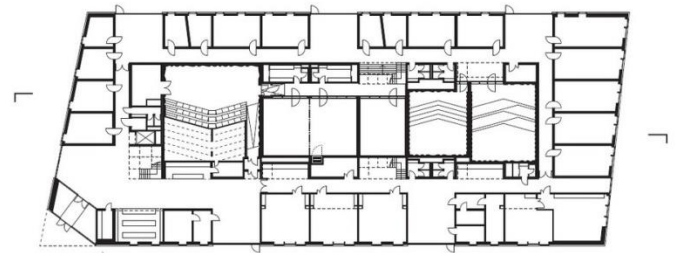
Класи для вивчення мистецтва наповнені спеціальним обладнанням і мають інший характер. Атмосфера у кабінеті для живопису надихає і надає дитині можливості розширити уяву. Акцент у приміщеннях надається стінам на яких розміщена дошка чи презентаційний матеріал, а меблі мають світлі відтінки. У школі Nest Academy діти мають вибір, який не обмежує у втіленні бажаного.

З аналогів закордонного досвіду можна виділити спеціалізовану художньо-музичну школу у Латвії (Рис 1.8.). Навчальний заклад складається з

двох корпусів у першому розміщена початкова школа, у другому – середня і старша. Просторово-функціональна організація має наступну структуру: класні кімнати розміщені по периметру будівлі, а зали для занять, бібліотеки, актові зали – всередині [7].

a)

б)

Рис. 1.8. Художньо-музична школа у Латвії:

a) загальний вигляд школи; б) план приміщення.

Особливістю дизайну школи являється відокремлення двох освітніх спрямувань завдяки кольору, де синім виділяють мистецьку школу, зеленим – музичну. Фасад будівлі оздоблений масивом дерева, стіни в середині приміщення бетонні – ці матеріали мають природне походження, що створює затишок та сприяє комфорту. Завдяки такому підбору матеріалів тепло в середині зберігається якомога довше, а також приміщення має акустичні властивості (Рис 1.9.). Суцільність полімерної наливної підлоги, яка виконуються без швів і стиків, гарантує стійкість до стирання у зоні скупчення великої кількості людей та безпечно пересування по школі. За зовнішнім видом підлога нагадує лінолеум, а за тактильним відчуттям – плитку. Стилiстичне оформлення інтер'єру привертає увагу контрастним поєднанням гладкої фарбованої поверхні та грубою текстурою бетону. Освітній простір організовано стильно і просто.

а)

б)

Рис. 1.9. Внутрішній простір школи у Латвії:

а) коридорна система; б) освітній простір.

У школі навчальні кабінети обладнані мінімалістичними світлими меблями. У музичних кабінетах знаходяться клавішні, духові та струнні інструменти для проведення практичних занять. Для організації дитячих концертних виступів є актова зала на 150 сидячих осіб. У навчальному закладі використовуються тільки світлі відтінки кольорів.

У Південній Африці, місто Кейптаун, два роки тому була збудована музична школа Гершел, яка може слугувати прикладом створення сучасного дизайну інтер'єру освітнього простору для спеціалізованих мистецьких шкіл (Рис. 1.10).

а)

б)

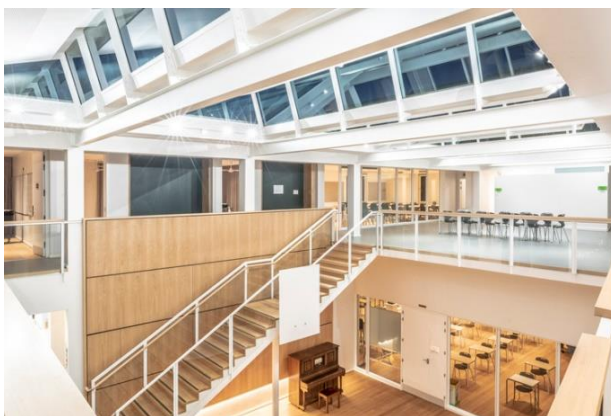
Рис. 1.10. Музична школа Гершел у Кейптауні:

а) загальний вигляд школи; б) ситуаційний план приміщення.

Особливістю школи є її дах, у ньому під певним нахилом встановлені вікна, які забезпечують добре освітлений простір вестибюлю, також це являється основним природнім освітленням у будівлі. Підлога у школі викладена з паркетної дошки, яка передає натуральний теплий відтінок і текстуру дерева. У коридорах і у вхідній групі використали епоксидну наливну підлогу, яка ідеально підходить для цих зон, бо при потраплянні води на поверхню вона не стає слизькою. Стіни пофарбовані у білий колір. Елементом настінного декору є панелі МДФ, якими обшита стіна біля сходів, таке рішення робить простір вестибюлю стильним і просторим, створює затишок у школі[8].

Будівля розташована навколо центрального простору атриуму, він заповнений світлом і з'єднує всі приміщення. Також простір атриуму виконує роль імпровізованого простору для вистави. У цій головній частині будівлі сидячі місця організовані на сходах, які обшиті масивом дерева, розташоване фортепіано, а за потреби виносять і інші музичні інструменти.

Класні кімнати розміщені у південній частині будівлі та обладнані у мінімалістичному стилі. Відкритий простір приміщень сприяє трансформації, адже в ньому можна вільно рухати меблі та завдяки цьому організовувати різні види навчання.

а)

б)

Рис. 1.11. Освітнє середовище музичної школи Гершел:

а) вид на атриум і освітні приміщення; б) оформлення коридорної системи.

Художня школа в Боргусі створена для виховання творчих дітей. Починаючи з початкової школи дітей навчають основам мистецтва і розвивають їх здібності у малюванні та просторовій уяві. Дизайн інтер'єру школи розроблений у мінімалістичному стилі з елементами лофту (Рис. 1.12).

a)

б)

Рис. 1.12. Художня школа в Боргусі:

а) загальний вигляд школи; б) план розташування меблів.

Будівля, розташована в межах кварталу житлової забудови, приймає геометричну форму свого розташування [9]. Панорамні вікна зі сторони входу слугують як вітрина, біля них виставляються роботи. На першому поверсі розташовані вхід, головне фойє та конференц-зал, також розташовані майстерні, на другому – навчальні кабінети. Перший поверх передає ідею дизайну і являється обличчям школи. В основі планування запроектовано два коридори, що йдуть уздовж приміщення, паралельно один одному. Їх з'єднують дві конференц-зали, які за потреби можна об'єднати в одну, прибравши перегородки. Конференц-зали слугують для проведення виставок, майстер-класів, ради вчителів.

На підлозі викладена плитка темно-коричневого кольору. Стіни оздоблені білою фарбою. На стелі розміщені балки, які підкреслюють елементи лінії у дизайні і розширюють простір. Стеля і сходи мають гарний графітовий колір, який у поєднанні з білим створює відчуття глибини приміщень. Майстерні

обладнані столами для ручної праці і мольбертами, зонами для зберігання, умивальниками, дошкою для викладення матеріалу. Кожен кабінет школи обладнаний мультимедійною дошкою.

а)

б)

Рис. 1.13. Освітній простір художньої школи в Боргусі:

а) майстерня декоративно-прикладного мистецтва; б) вестибюль школи.

З аналізу аналогів можна виокремити, що для інтер'єру приміщень з вивчення мистецької освіти характерно присутність яскравих кольорів та предметів, великий і світлий простір, який надихає і розширює уяву дітей.

1.6 Сучасні тенденції формування закладів початкової мистецької освіти

Дизайн закладів освіти має прямий зв'язок з успішністю дітей у навчанні, про це доведено у праці Ф. Родрігеса та його співавторів [12]. На сьогодні Нова українська школа спрямована на розвиток дитини як особистості, коли в центрі освітнього процесу знаходиться учень, а вчитель лише супроводжує його у світ цікавого і непізаного, на допомогу вчителю приходять освітнє середовище. Загалом, перше знайомство учня з освітнім середовищем може викликати стресову реакцію, тому рекомендують розробляти не складний простір з елементами знайомого, домашнього.

Сучасними тенденціями формування закладів початкової мистецької освіти являються організація мотивуючого освітнього простору у якому колір і функціональне зонування має велику роль [14]. Організуючи приміщення для занять враховують вік учнів та їх потреби. Увесь простір умовно розділяють на блоки, кожний з яких виступає окремим освітнім середовищем і має своє кольорове оформлення. Блоки розташовані у відповідному порядку до складеного сценарію школи, за послідовністю вивчення предметів. Кожна кімната обладнана інтерактивною дошкою для подання інформації доступно і яскраво. Організують зони рекреації, де учень має можливість відпочити між уроками, провести час активно або розглядаючи книжку з ілюстраціями. Рекреації для початкових класів оформлюють виразно, переважно обирається насичена колірна гамма, обладнується різноманітними меблями, які сприяють проведенню групових ігор.

До кольору у дизайні інтер'єра освітнього простору є важливі вимоги, дотримуючись яких можна покращити освітлення в приміщеннях. Найкращим кольоровим рішенням для навчального середовища є світлі тони на стінах, яскраві акценти на предметах або демонстраційному матеріалі. Такі поєднання приємні для сприйняття дитини, не відволікає її від навчання і сприяє затишку [13].

Тенденція озеленювання класних кімнат існує дано і приносить багато користі. Завдяки рослинам, які розміщують неподалік від робочих місць, створюється комфорт візуального середовища, також вони дають очам учнів відпочити.

Освітній простір має бути гнучким, привабливим та творчим. Класні приміщення повинні бути виразними та багатофункціональними, для організації різних видів навчання. Планування закладу повинно забезпечувати легке пересування в тому числі для маломобільних груп населення.

Висновок до Розділу 1

Таким чином, у першому розділі проведено аналіз нормативних та літературних джерел за темою дипломної роботи. Проаналізовано особливості організації закладу обраного типу, у яких виявлено, що освітній процес у школі спеціальної мистецької освіти відбувається за двома циклами: загальноосвітнім і фаховим. Головною відмінністю такого закладу від загальноосвітньої школи є отримання початкової освіти мистецького профілю разом з базовою загальносередньою. У спеціалізованій школі з мистецьким профілем для початкової ланки передбачені такі предмети: українська мова, іноземна мова, математика, я досліджую світ, образотворче мистецтво, рисунок, живопис, скульптура, мистецтво (інтегрований курс), дизайн і технології, інформатика, фізична культура, декоративно-прикладне мистецтво (для 3 – 4 класів).

Проаналізовано загальні вимоги будівельних та санітарно-гігієнічних норм, у яких зазначено, що класи для початкової школи повинні розміщатися на першому поверсі будівлі, а висота стін повинна бути не меншою за 3300 мм. Вікна класів із загальноосвітніх предметів мають виходити на південь, а кабінети для занять з профільних предметів – на північ. Важливо враховувати фізіологічні особливості при обладнанні навчальних осередків у початковій школі.

Також, проведено аналіз досвіду проектування закладів обраної типології в Україні та закордоном, що являються аналогами до експериментального дизайн-проекту. Визначено, що зарубіжні школи формують сучасний дизайн з єдиною концепцією, наповнення класів створюється просто і логічно, тоді як в Україні такі школи тільки набирають обертів у перебудові і оформленні освітніх просторів для дітей.

РОЗДІЛ 2

ПІДХОДИ ДО ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ЗАКЛАДІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

2.1 Рекомендації щодо функціонально-планувальної організації

Функціонально-планувальна організація освітнього простору важлива у вихованні дітей. Саме з початкової школи за допомогою планування відбувається виховання та набуття навичок самоорганізації.

Заклади спеціалізованої початкової мистецької освіти зазнали реформ не тільки в освітній програмі, а також отримали нові рекомендації щодо організації освітнього простору. Виділяють основні якості, за допомогою яких реалізуються сучасні підходи у навчанні (Рис. 2.1).

Рис. 2.1. Якості сучасного освітнього простору.

Важливим критерієм у плануванні освітнього простору є гнучкість. Організація навчальних приміщень повинна дозволяти змінювати простір відповідно до різноманітних форм роботи, допомагати учню власноруч організувати робоче місце. Також активну участь у розробці освітнього середовища приймають вчителі.

Доцільним є створення функціонального зонування простору школи, для утворення порядку і ефективності у навчанні. Сучасна мистецька школа застосовує так зване дворівневе зонування освітнього простору: перший рівень являє собою зонування типів приміщень за призначенням – це учительська, їдальня, спортивний зал та інші класи, другий рівень – розподіл приміщення на функціональні зони. Такий метод організації планування школи допомагає визначити усі необхідні приміщення й процеси, що відбуватимуться у них [20].

Класні кімнати для загально середньої освіти у спеціалізованій початковій мистецькій школі переважно організуються так званим лінійним типом, коли столи зі стільцями розташовані у декілька рядів, але з можливістю безперешкодного і легкого пересування для занять у групах (Рис. 2.2). Зонування класних кімнат відноситься до другого рівня, у них створюють навчальну, презентаційно-інформаційну, ігрову, зберігання, санітарно-гігієнічну зони.

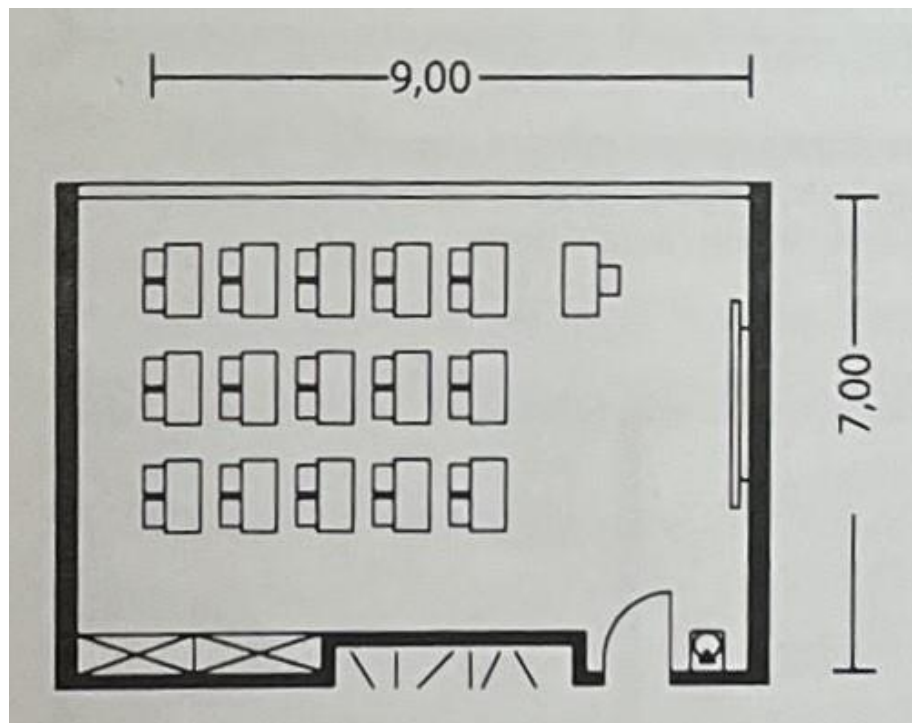

Рис. 2.2. Типове планування класу.

Одним з прийомів функціонального зонування навчального кабінету може бути зведення підіуму. Наприклад, можна підняти робоче місце вчителя за допомогою невеликого модуля і цим відділити зону від загального об'єму приміщення. Також зонування може відбуватися завдяки кольору та використанню різного матеріалу на підлозі, стінах, стелі. Гра зі світлом може розширити простір і відділити його, тому кожен зону у приміщенні можуть виділяти різні типи джерел освітлення – це буде викликати у дітей певний інтерес до навчання. Тому у організації освітнього простору важливо створювати гнучке планування для комфортного навчання і перебування дітей у школі протягом дня.

До першого рівня функціонального зонування приміщень можемо віднести планування коридорів. У сучасній школі все частіше у коридорах створюють навчальні осередки, зони для відпочинку, місця для зустрічей і позакласної діяльності. Питання організації простору закладів освіти розглянуто у праці Е. Нойферта, він пропонує декілька варіантів функціонально-планувальних рішень для початкових шкіл.

У першому варіанті (Рис 2.3) класні кімнати розміщені по одну сторону школи, все інше місце займає коридор, який на перший погляд не являється функціональним. Але у такому типі будівлі він може використовуватися як додатковий освітній простір для навчання, позакласних занять, гурткової роботи.

У другому варіанті (Рис 2.3) коридор заздалегідь проектується з нішами для усамітнення, відпочинку, спілкування з однолітками. Ніші обладнані робочими місцями або м'якими меблями, у них передбачені місця для зберігання книжок та дитячих іграшок. Такий тип планування комфортний у використанні, бо меблі не заважають вільному пересуванню по коридорах, а ніші створюють затишок у школі.

Особливістю третього і четвертого (Рис 2.3) варіантів є розташування робочих місць у широких коридорах, між класами. Ці місця можуть

використовуватися для роботи з декількома паралельними групами дітей або для індивідуальних занять. Такі осередки за потреби можуть розділятися лавками для відпочинку, м'якими меблями, тумбами, переносними перегородками.

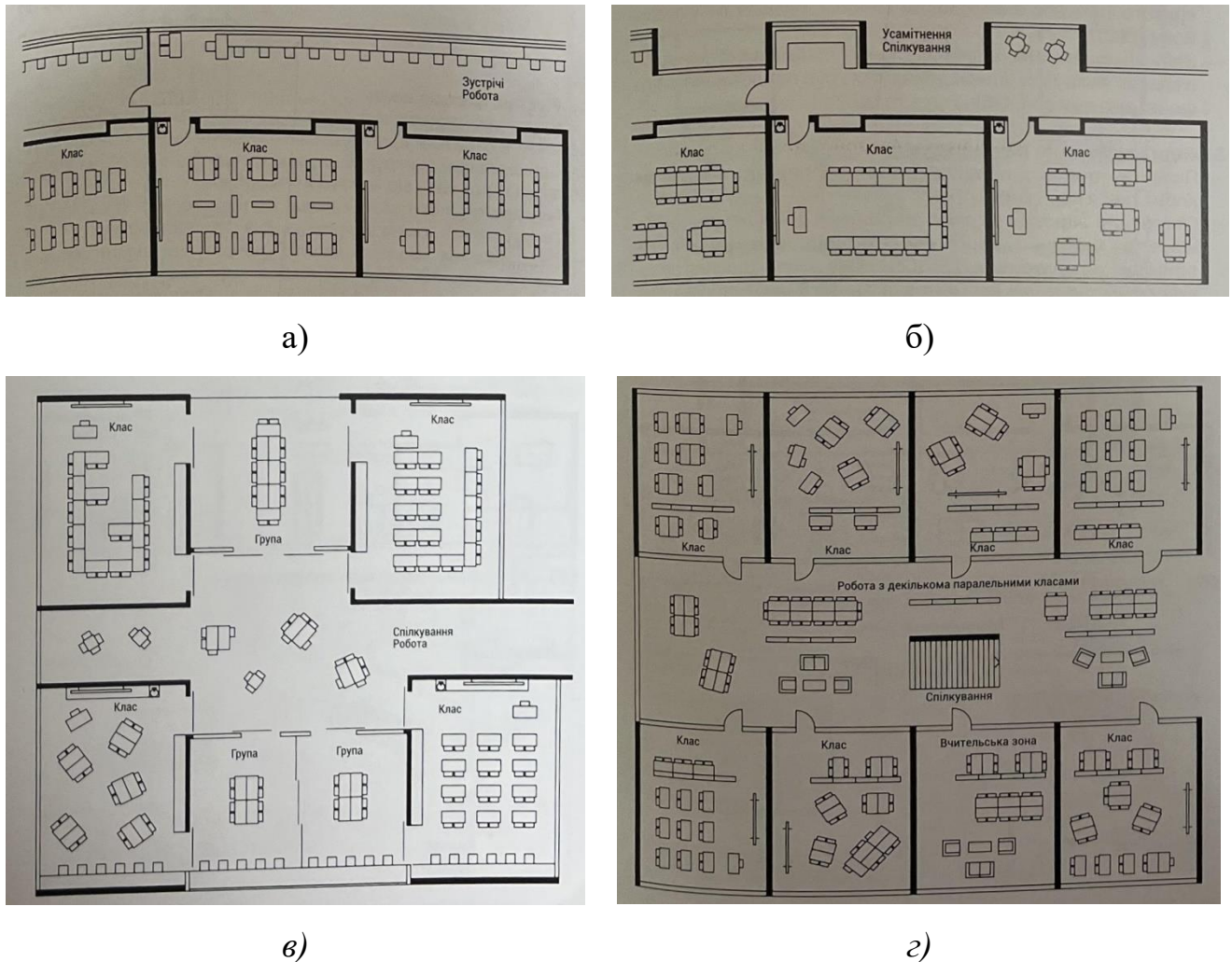

Рис. 2.3. Типове планування класу:

- а) навчальні осередки у коридорі; б) планування з нішами для відпочинку;
в) організація зон для індивідуальних занять; г) зони тривалого використання і навчання*

У сучасному функціональному плануванні закладу спеціалізованої початкової мистецької школи популярності набирають кластери. Принцип такого типу полягає у просторовому об'єднанні декількох класів в один освітній простір з чітко визначеним організаційним сценарієм (Рис. 2.4). У

одному приміщенні об'єднується від 2 до 6 класів, які можуть розділятися модульними переносними перегородками, створюючи частково відкритий простір для занять одночасно декількох класів. Такий тип проектування освітнього простору використовують для групових та диференційованих занять, також для створення кабінетів з спеціальних дисциплін, викладання теоретичного матеріалу та організації зон продовженого дня.

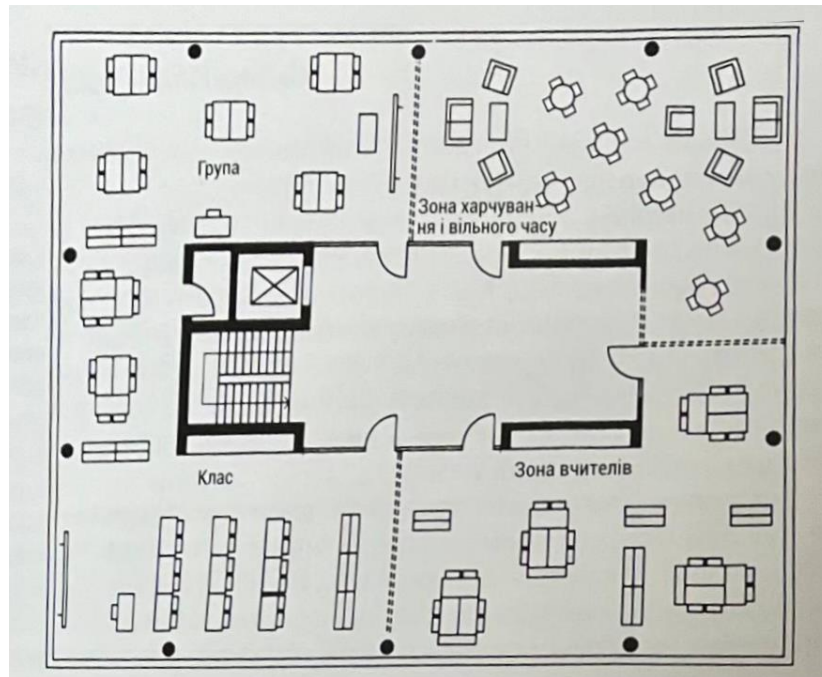

Рис. 2.4. Схема відкритого освітнього простору з чітким організаційним сценарієм.

Особливу увагу приділяють організації рекреаційних просторів, оскільки такі зони дають можливість дітям розвиватися, надихатися, відпочивати між уроками або змінами. Зони для рекреації можуть розміщувати при класах, у окремих кімнатах, коридорах, вестибюлі, фойє, їдальнях, спортивних залах.

Останнім часом для функціонального планування рекреаційних зон все частіше використовують метод відкритого простору. Концепцією такого метода є новий напрямок в організації робочих місць для учнів, коли просторі приміщення обладнані меблями, розділені перегородками та мають чітке зонування для різних видів роботи. У вільному просторі рекомендовано

використовувати модульні меблі, столи круглої форми для економії місця і з міркувань безпеки, перегородки мають бути умовними і не громіздкими (Рис. 2.5). У якості місць для сидіння можуть використовувати сходи специфічних форм, пуфи, стільці, підвіконня, ніші у стінах. Концепція організації рекреаційної зони передбачає створення психологічного комфорту, безперешкодну і швидку комунікацію між класами, учнями та педагогами. Завдяки їй можна досягти функціональності та комфорту.

Рис. 2.5. Початкова школа Meadow View and Token Springs у штаті Вісконсін.

Одним з важливих принципів формування освітнього простору є дитиноцентризм, що передбачає максимальне наближення середовища до конкретної дитини, орієнтація на її потреби, розкриття потенціалу кожного вихованця школи. Формування функціонально-планувального рішення класів для образотворчого та декоративно-прикладного мистецтв, кабінету для ліпки відбувається за дотриманням принципів і концепцій Нової української школи. Освітній простір повинен заохочувати дітей до самовизначення у класі, самостійності, удосконалення їх здібностей. Важливим для розвитку самоорганізації є забезпечення можливості здійснювати вибір, адже вибір

заохочує учня до пізнання і вирішення різноманітних, цікавих для неї, питань. Метою вільного і простого планування кабінетів для вивчення мистецтва являється створення тісного взаємозв'язку вчителя з учнем. Розташування меблів у приміщенні може бути аналогічним до планування загально освітніх класів, але важливо створити творчу атмосферу за допомогою робіт майстрів та правильного розташування спеціального обладнання.

2.2 Рекомендації щодо меблювання та обладнання

Меблювання, обладнання і дизайн освітнього простору початкової мистецької школи спрямовуються на розвиток дитини та мотивацію її до навчання. Кожний клас закладу має облаштовуватися якісними меблями, що виготовлені відповідно до чинних в Україні стандартів, антропометричним, фізіологічним і біомеханічним вимогам, сприяти правильній та зручній позі дитини, відповідати пропорціям їх тіла. Відповідно перелічених показників виділяють основні вимоги до меблювання освітнього простору для дітей: безпечність, ергономічність, відповідність форми та розмірів, міцність, вага, колір, естетичність, екологічність.

Наповнення класу початкової школи визначається за потребами учнів та вчителів, але існує встановлений перелік меблів та обладнання навчального і загального призначення для навчальних кабінетів початкової школи. У навчальних приміщеннях передбачають розташування учнівських столів зі стільцями, робочого місця вчителя, санітарно-гігієнічного обладнання, м'які меблі, шафи для зберігання особистих речей учнів, шафи для навчальних посібників і додаткового презентаційного матеріалу, шафи для інвентарю. Також встановлюється таке обладнання: проектор з екраном, інтерактивна дошка, ноутбук, принтер, магнітно-крейдова або магнітно-маркерна стаціонарна дошка, мобільні та трансформовані дошки, засоби аудіо та відео супроводу. У класах для вивчення образотворчого, декоративно-прикладного мистецтв і ліпки розміщують гончарні станки, шафи для зберігання наочного та видаткового матеріалу, підставка для природи, стелажі, столи для малювання або

мольберти, комплект меблів для викладача, інформаційно-методичні стенди, умивальники.

Учнівські меблі для обладнання робочих місць повинні забезпечувати комфортне положення тіла. Існує три типи учнівських меблів: стільці з горизонтальним сидінням, стільці зі змінним нахилом сидіння та відповідними столами до них, високі столи для роботи стоячи. Перший тип з горизонтальним сидінням являється класичним, універсальним робочим місцем для учня (Рис. 2.6). Другий тип зі змінним нахилом сидіння і столу набуває все більшої популярності у сучасній школі (Рис. 2.6). Завдяки невеликому нахилу сидіння дитина приймає правильну позу, що забезпечує правильність осанки та покращується кровообіг. Стіл зі стільницею під нахилом є зручним для будь-якого виду діяльності, а особливо підходить для письма, але при цьому такий стіл повинен фіксуватися як під нахилом, так і у горизонтальному положенні. Третій тип учнівських меблів – це високі столи для роботи стоячи, зазвичай вони пропонуються тим учням які втомилися працювати сидячи (Рис. 2.6), також для таких столів можуть передбачатися і високі стільці з підставкою для ніг. Такий тип меблів не регламентований чинними українськими стандартами, але досить широко використовуються у європейських країнах, а в Україні стрімко набувають популярності.

Рис. 2.6. Типи учнівських меблів:

- а) стандартний комплект шкільного столу і стільця;
б) трансформований комплект; в) стіл для роботи стоячи.*

Переважно у спеціалізованих школах використовуються столи та стільці з фіксованою висотою стільниці, відповідною до вікової категорії учнів у класі. Але існують багаторозмірні меблі, де змінити висоту стільниці чи сидіння можна за допомогою інструменту або ж учнем власноруч (Рис. 2.19 б). Використання таких меблів не завжди є доцільною, оскільки коштують вони дорого, зазвичай кожна школа має запасні комплекти меблів на різні вікові категорії і при необхідності здійснює заміну.

Особливою вимогою до учнівських меблів є їх мобільність. Важливо, щоб меблі у класі можна було пересувати без прикладання великих зусиль, тому вони мають бути легкими, а їхня висота однаковою. Вага столу, для легкого пересування наймолодшим учнем початкової школи, повинна становити не більше 10-15 кг. Також можливе встановлення коліщаток на дальню опору столу від учня, це підвищує мобільність меблів (Рис. 2.7).

Рис. 2.7. Стіл трансформер.

Робочі місця у класах для вивчення художньої творчості початкової ланки освіти меблюються звичайними столами та стільцями. У таких приміщеннях здійснюється вільний тип планування, тому столи можуть розраховуватися на 4-6 учнів. На поверхні стільниці можуть виділятися окремі місця (вирізані отвори, умовні поглиблення) для канцелярії (Рис. 2.8).

Рис. 2.8. Стіл з отворами для канцелярії.

Також у обладнанні художніх класів можуть використовуватися мольберти, які створені з легких брусків деревини та фанери, завдяки цьому не виникають труднощі під час перенесення мольберту у правильне положення відповідно до натури. Існують чотири види мольбертів: а-подібний, хлопавка, штатив-тринога, етюдний (Рис. 2.9).

А-подібний мольберт, також його називають ліра, він складається з трьох ніжок і двох фіксуючих кріплень, які розташовані зверху та знизу. Конструкція мольберту дозволяє регулювати нахил і висоту, підходить лише для використання полотен, але за потреби можна встановити планшет на який кріпляться аркуші різних форматів.

Мольберт виду хлопавка являються одним з простих за своєю конструкцією. Дві задні ніжки розміщуються на підлозі, а передня частина, для кріплення аркушу, ставиться на коліна. За допомогою простої побудови можна з легкістю змінювати нахил і положення мольберту.

Штатив-тринога призначений для малювання як у приміщенні, так і на природі. Конструкція мольберту дозволяє компактно скласти модель і легко її переміщати. Переважно штативи виготовляють із дерева та металу.

Етюдний мольберт (етюдник) подібний до штативу, але у комплекті має додатковий ящик для зберігання матеріалів, додаткових інструментів. Ця модель використовується у написанні етюдів, для швидких замальовок з

натури. Перевагою і недоліком конструкції являються гострі ніжки, які забезпечують надійну фіксацію в землі, але у приміщенні може пошкодити підлогове покриття.

Найпопулярнішими у використанні для початкової мистецької школи є хлопавка і а-подібні мольберти, оскільки мають зручну форму, легкі у використанні, підходять для дітей початкової школи [23].

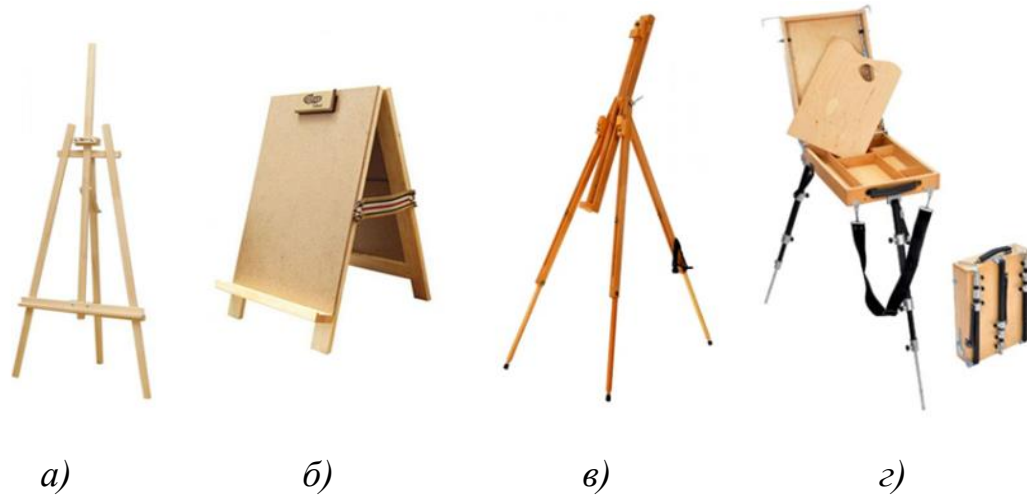

Рис. 2.9. Різновиди мольбертів:

- а) А-подібний мольберт; б) мольберт-хлопівка; в) мольберт штатив-тринога; г) етюдний мольберт.*

У сучасній початковій мистецькій школі набувають поширення використання різних видів меблів для вільної роботи учнів у класі. Освітній процес може організовуватися на килимі, сидячі на м'яких меблях, гойдалках або лежачі – це сприяє тісній взаємодії учителя з учнями, створює неформальну атмосферу і зацікавленість у навчанні (Рис. 2.10).

Рис. 2.10. Організація освітнього процесу на килимі.

Окрім шкільних парт у навчальному приміщенні слід організувати зони для зберігання обладнання та шкільного інвентарю, навчального придання, літератури, особистих речей (Рис. 2.11). А у випадку мистецької освіти виділяють місця для зберігання фарб, пензликів, паперу, глини. Такі зони облаштовуються окремо стоячими або вбудованими шафами. У сучасних школах, які орієнтуються на дитиноцентризм, використовуються відкриті системи зберігання для можливості вільного доступу для учнів та вчителів.

Рис. 2.11. Організація зон для зберігання шкільного обладнання та особистих речей.

При організації рекреаційного простору можуть використовуватися не високі тумби, які слугують для умовного зонування, короткочасного сидіння і зберігання іграшок, літератури та інших предметів (Рис. 2.12). Стелажі і шафи у зонах такого типу можуть візуально відділяти робочі місця для групових занять, а задні стінки виробу можуть бути зроблені з магнітних, крейдових або маркерних дошок.

Рис. 2.12. Використання стелажів і шаф у рекреаційних зонах навчального закладу.

Отже, навчальні кабінети повинні наповнюватися різними видами меблів, щоб забезпечувати зміну робочих поз, гнучкість і мобільність простору. Фахівцями доведено, що завдяки такому меблюванню розвивається творче мислення, у навчанні приймає участь мозок і тіло, що являється останньою тенденцією у світі [21].

Сучасні заклади освіти, за концепцією Нової української школи (НУШ), оснащуються інноваційним навчальним обладнанням, такими як презентаційними дошками, проекторами, телевізорами, комп'ютерами. Вибір

обладнання має здійснювати вчитель, опираючись на встановлений бюджет школою. Основна дошка у навчальному кабінеті може бути (Таблиця 2.1): крейдовою, магнітно-маркерною, інтерактивна дошка, мультимедійний екран, дошка трансформер, що поєднує декілька видів. Також часто зустрічається одночасне розміщення крейдової або магнітної дошки разом з мультимедійним екраном. Окрім основних шкільних дошок, також використовуються дошки на бокових стінах або мобільні пересувні дошки.

Таблиця 2.1

Види шкільних дошок

№	Найменування	Зображення	Габарити, ш*в, мм
1	Крейдова дошка		3000*1000
2	Магнітно-маркерна дошка		3000*1000
3	Інтерактивна дошка		1725*1230

Продовження Таблиці 2.1

4	Мультимедійний підвісний екран		4000*3000
5	Дошка-трансформер для маркерів та крейди		3000*1000
6	Мобільна пересувна дошка		1200*1000

У сучасному навчальному класі важливим є використання багатофункціональних пристроїв у склад яких входять принтера зі сканером. Таке обладнання забезпечує доступність учнів до друкованого матеріалу. Телевізори, інтерактивні дошки, звукове обладнання допомагає розширеному вивченню шкільних матеріалів, дослідження мистецьких творів за допомогою аудіо і відео сприйняття.

В організації навчальних класів важливо створити гнучкий освітній простір. Він передбачає облаштування кабінетів не важкими, мобільними меблями, які без зусиль можна переміщувати для утворення нових форм навчання. Інноваційні технології допомагають вивчати інформацію, шляхом

сприйняття зображень. Отримання спеціальної початкової мистецької освіти стає цікавим завдяки меблюванню і обладнанню освітнього простору.

2.3 Рекомендації щодо художнього рішення

Художнє оформлення приміщень навчального закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти має великий вплив на розвиток і формування учня як особистості, на його творчі здібності, самопочуття, настрої, психологічний стан. Художнє рішення школи має створюватися на основі єдиної концепції, з правильно підібраними кольорами та матеріалами, що забезпечуватимуть комфортне перебування учнів у школі.

Основними рекомендаціями до розробки концепції та художнього рішення для закладу обраного типу є:

- характерний вигляд фасадів будівлі, який повинен приваблювати, створювати позитивне враження і вказувати на те, що це школа, викликати бажання відвідувати заклад і навчатися у ньому;
- кольорові рішення фасадів та інтер'єру повинні відрізнятися за насиченістю кольору, будівля повинна бути яскравою, а інтер'єр у спокійних пастельних кольорах;
- загальношкільні приміщення такі, як вестибюль, актова зала, виставкова зала являються обличчям навчального закладу, їхнє художнє оформлення повинно бути виразним, легким для сприйняття, виділяти і підкреслювати особливості простору;
- у інтер'єрі школи рекомендується поєднувати форми, кольори, текстури та матеріали для розвитку творчих здібностей учнів, таке поєднання повинно не нав'язувати, а формувати смак;
- оформлення коридорів повинно здійснюватися відповідно до загальної концепції, а елементи навігації мають вписуватися в інтер'єр закладу.

У розробці інтер'єру сучасної спеціалізованої початкової мистецької школи важливу роль відіграє колір. Він безпосередньо впливає на настрої учнів, може спонукати до розвитку або навпаки, відштовхувати. При підборі

кольору для предметно-просторового середовища потрібно звертати увагу на властивості самого кольору і на поєднання його з іншими відтінками, кольорами.

Художнє рішення має три головних аспекти: колір фарби, колір матеріалів, колір світла. Ці аспекти формують загальне враження на середовище освітнього простору (Рис. 2.13).

Рис. 2.13. Складові художнього рішення.

Для приміщень початкової школи рекомендується обирати теплі, світлі відтінки кольорів, це можуть бути: зелений, жовтогарячий, жовтий, блакитний, білий. Головне, щоб у таких освітніх просторах колір не був занадто насиченим і не перевантажував зір. Яскраві кольори у навчальних приміщеннях дозволяються використовувати лише як акцент для меблів, обладнання, презентаційного матеріалу, також можуть бути використані художні твори з насиченими відтінками.

Відомо, що колір має вплив на психологічний стан дитини, кожний відтінок вносить важливі корективи у її характер. Світлі відтінки зеленого кольору є базовими та часто вживаними для освітнього простору початкової школи, цей колір має спільне з природою, відображає спокій, позитивно впливає на емоції, розвиток, характер учнів. Завдяки таким відтінкам дитина стає впевненішою та сміливішою (Рис. 2.14).

Рис. 2.14. Відтінки зеленого кольору.

Відтінки жовтого кольору створюють комфорт, гармонію, тепло, налаштовують на позитивні емоції, сприяють розвитку здібностей, пробуджують мрійливість, допомагають концентрувати увагу на уроці. Також у інтер'єрі навчальних приміщень можуть використовуватися жовтогарячі відтінки, які сприяють активній діяльності (Рис. 2.15).

Рис. 2.15. Відтінки жовтого кольору.

Блакитний колір та його відтінки заспокоюють і розслабляють дитячу нервову систему, тому їх рекомендують використовувати у коридорах, рекреаційних зонах, кімнатах для відпочинку (Рис. 2.16).

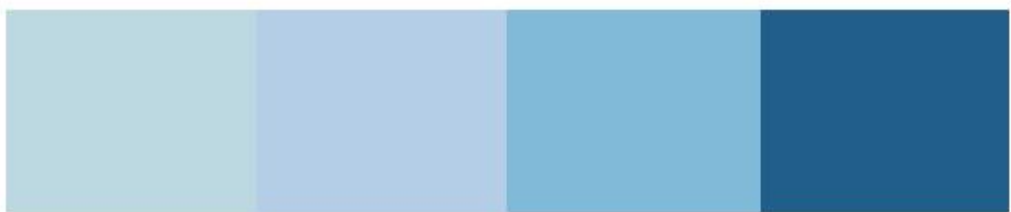

Рис. 2.16. Відтінки блакитного кольору.

Білий колір використовується як базовий, у дітей він створює почуття захищеності, щирості, чистоти. На основі білого, сірого і чорного, тобто ахроматичних кольорів, у приміщенні створюється спокійна колірна атмосфера. Загалом ахроматичні кольори використовують у класах образотворчого мистецтва та художніх, де безпосередньо працюють з різними кольорами (Рис. 2.17).

Рис. 2.17. Ахроматичні кольори.

На основі досліджень, у інтер'єрі виділяють легкі і важкі кольори. При використанні кольорів двох видів у одному приміщенні, рекомендують важкі розташовувати нижче за легкі, завдяки такому прийому композиція простору сприймається цікаво і не навантажує учнів.

Другим аспектом художнього рішення у дизайні інтер'єру є колір матеріалу (Рис. 2.18). У сучасній спеціалізованій мистецькій школі актуальним є використання кольорів природніх матеріалів, які мають характерну текстуру. Вони мають три типи текстур: дрібну, середню, крупну, це можуть бути кераміка, граніт, корок, тканина, мармур, дерево. Кольори у природніх матеріалах зазвичай теплих відтінків, які широко використовуються у створенні освітнього середовища для дітей. Наприклад, керамогранітна плитка має холодний відтінок, тому її рекомендують розміщати на підлозі у прохідних зонах. А дерево має теплий відтінок, їм облицьовують стіни, стелю, використовують для виготовлення шкільних меблів, для покриття підлоги.

Рис. 2.18. Кольори природніх матеріалів.

Третій аспект – колір світла, він відіграє важливу роль у навчальному процесі учнів, впливає на сприйняття інформації та психологічний стан дітей початкової школи. Кольорове світло можна створити як штучно, так і природнім шляхом. Природне – створюють за допомогою кольорового скла, ролетів, штор. Штучне – створюють за допомогою освітлювальних приладів із кольоровим фільтром. Загалом, кольорове освітлення майже не використовується у навчальних закладах, але допускається проектувати як додаткові джерела освітлення і вмикати за потреби на короткий період часу. Натомість при поганій освітленості приміщень школи протягом доби використовують також штучне освітлення, але без додаткових фільтрів. При підборі світильників потрібно враховувати кольорову гамму класу і відповідно до неї підбирати відтінок штучного освітлення.

Висновок до Розділу 2

Таким чином, у другому розділі наведено рекомендації щодо функціонально-планувальних рішень закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти. Важливим фактором у плануванні освітнього простору є гнучкість, можливість індивідуальної організації робочого місця. Виявлено, що сучасні школи використовують дворівневе зонування, у якому перший рівень відповідає за планування розміщення кабінетів у будівлі, а другий – за функціональне планування власне простору у класі. У формуванні освітнього простору, популярності набирає тип функціонального планування – кластери,

що являє у собі об'єднання до 6 класів у один єдиний простір з чіткою організацією процесів. Також у спеціалізованих школах використовується метод відкритого простору для рекреаційних зон.

Описано рекомендації щодо меблювання та обладнання закладів обраного типу. Навчальні приміщення облаштовуються модульними і багатофункціональними меблями, для легкої зміни простору для проведення різних форм навчання. Виділяють різноманітні види шкільних дошок для кращого і цікавого вивчення шкільних предметів. Окрім звичного виду роботи за партами, також організуються місця на килимах та м'яких меблях.

Наведено перелік рекомендацій щодо художнього рішення навчальних приміщень у школах спеціалізованої мистецької освіти, головною з них є оформлення закладів даного типу у сприятливі для навчання кольори, створювати теплу і мотивуючу атмосферу для учнів. Виділяють три головних аспекти, які формують загальне враження на середовище освітнього простору: колір фарби, колір матеріалів, колір світла. Важливо, щоб кольори не були нав'язливим, це можуть бути відтінки зеленого, жовтогарячого, жовтого, блакитного, білого.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ДИЗАЙН-ПРОЄКТ ЗАКЛАДУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПОЧАТКОВОГО РІВНЯ

3.1 Аналіз архітектурної ситуації та вихідні дані

Обране приміщення розташоване у місті Київ, вулиця Межигірська, буд. 16. За цією адресою розміщена гімназія № 19 “Межигірська”. У склад гімназії входять головний корпус, який має 3 поверхи, двоповерхова добудова, внутрішній двір та спортивний майданчик зі стадіоном (Рис. 3.1).

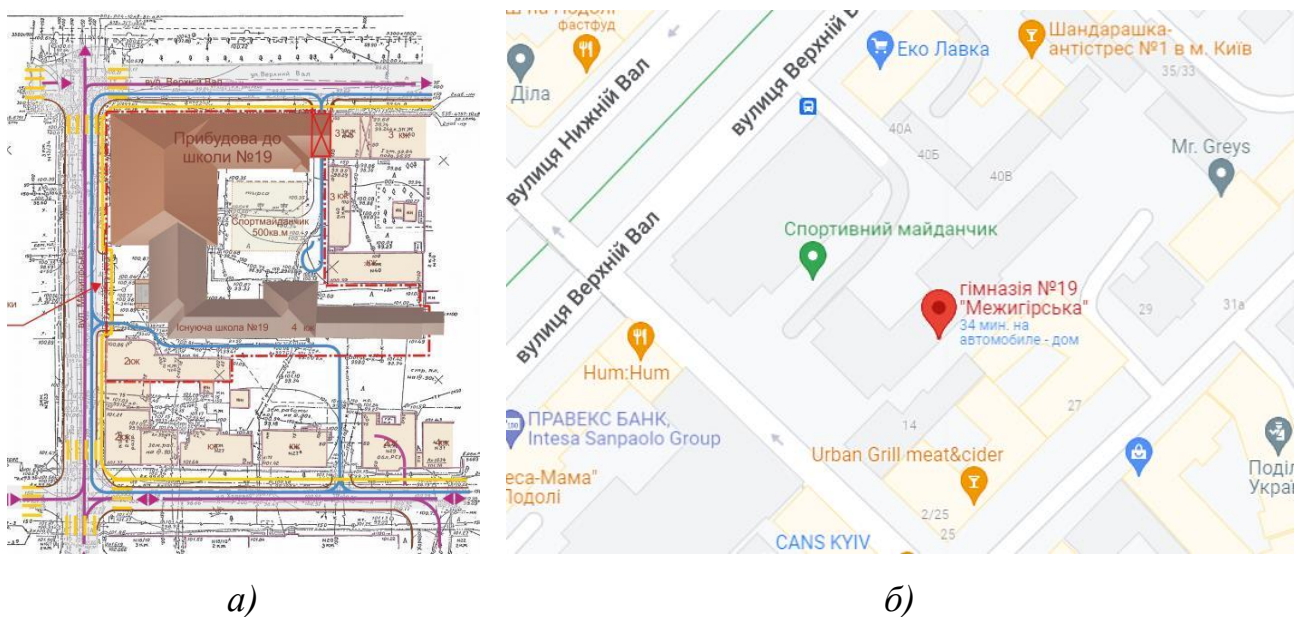

Рис. 3.1. Аналіз ділянки:

а) генеральний план; б) розташування на карті.

Будівля розташована у центрі, на Подолі, який являється історичною частиною міста. Територія гімназії має вдале розташування та транспортну розв’язку, огорожена не високим парканом. Вузькі вулиці та житлові будинки навколо забезпечують безпечний підхід і перебування на території закладу (Рис. 3.1).

Функціональне призначення об’єкту: заклад загальної середньої освіти, до складу якої входить початкова, середня та старша школа. Гімназія спеціалізується на профільній мистецькій освіті.

Соціальне середовище: адміністрація закладу, педагоги, психологи, учні шкільного віку, батьки дітей, обслуговуючий персонал.

Назва об'єкта: заклад спеціалізованої мистецької освіти.

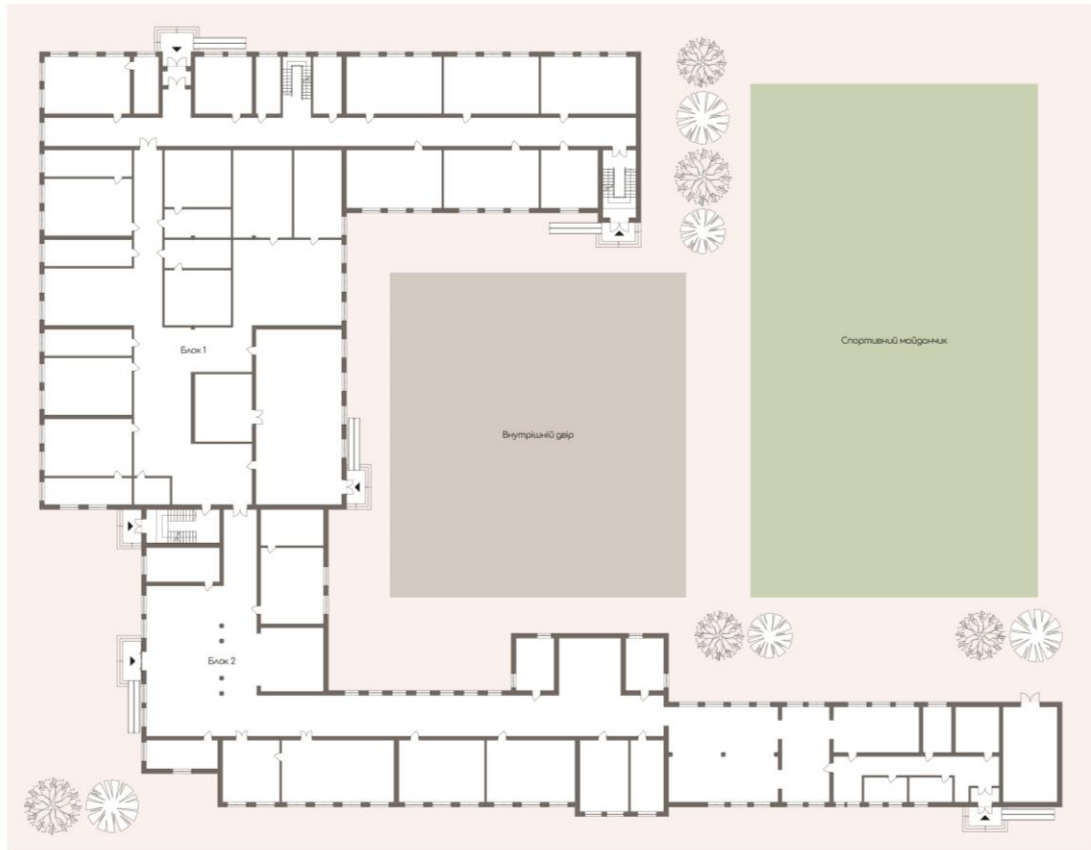

Рис. 3.2. Ситуаційний план

Опис об'єкта. Будівля складається з двох блоків: блок 1 – для початкової мистецької освіти, блок 2 – для загально середньої мистецької освіти (Рис. 3.2.). Експериментальний дизайн-проект розробляється для першого блоку, він призначений для 1 – 4 класів. У блоці є головний вхід, який розташований біля кабінетів для адміністрації, також є два евакуаційних виходи, які ведуть у внутрішній двір і перехід до другого блоку. Перший евакуаційний вихід розташований у кінці коридору біля санітарно-гігієнічної зони, другий – у спортивному залі. Приміщення добре освітлене завдяки великій кількості

широких вікон. Частина будівлі, яка передбачена для спеціалізованої початкової мистецької освіти має дві гардеробні кімнати, кабінети для адміністрації школи, чотири санітарно-гігієнічних вузла, рекреаційну зону, універсальний спортивний зал, класи для початкової ланки, клас для образотворчого мистецтва, декоративно-прикладного мистецтва, художній, для ліпки, додаткові приміщення для інвентарю.

3.2 Технічне завдання та обґрунтування дизайн-концепції

Технічне завдання: розробити функціонально-планувальне рішення для закладу; розробити дизайн-проект для рекреаційної зони і художнього класу, який буде відповідати сучасним тенденціям, нормам та вимогам до закладів загально середньої та початкової профільної освіти. Рекреаційна зона має бути світлою і просторою, наповнена м'якими меблями та настільними іграми. Атмосфера приміщення повинна надихати дітей проводити час активно. Художній клас у закладі має бути у світлих кольорах, які не заважатимуть вивчати колір і його властивості. Простір майстерні для малювання має бути добре освітленим, а декорування кабінету створювати творчу атмосферу.

Робота виконується за допомогою таких програм: Adobe Photoshop – для створення концептуального колажу і обробки візуалізацій, GRAPHISOFT ArchiCAD – для виконання робочих креслень, Autodesk 3ds MAX з використанням плагіну для рендеру Corona – для розробки візуалізацій.

Після аналізу літературних, нормативних джерел та огляду вихідних даних, виходячи з технічного завдання, розроблено дизайн-концепцію для інтер'єру закладу спеціалізованої мистецької освіти. В основу концепції полягає створення затишної атмосфери для дітей за допомогою гри спокійних та контрастних кольорів, яскравого штучного освітлення, використання натуральних матеріалів. Для навчальних приміщень та просторів загального використання обрано круглі, легкі форми: коло, хвилясті лінії, заокруглені квадрати. При втіленні дизайн-концепції у інтер'єр закладу, головною метою є створення гнучкого освітнього простору, який мотивує і розвиває.

Проаналізувавши вплив кольору на дітей, виявлено важливим використання не більше трьох кольорів у інтер'єрі приміщенні, тому обрано такі відтінки: білого, блакитного, зеленого. Білий колір являється головним у оформленні інтер'єру, він розвиває творчу уяву. Блакитний і зелений є додатковими кольорами, які підтримують композиційне рішення, позитивно впливають на психологічний і розумовий розвиток дітей, створюють затишну і продуктивну атмосферу.

Розроблено концептуальний колаж, який передає атмосферу, що планується втілити у художньому класі та рекреаційній зоні закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти (Рис. 3.3).

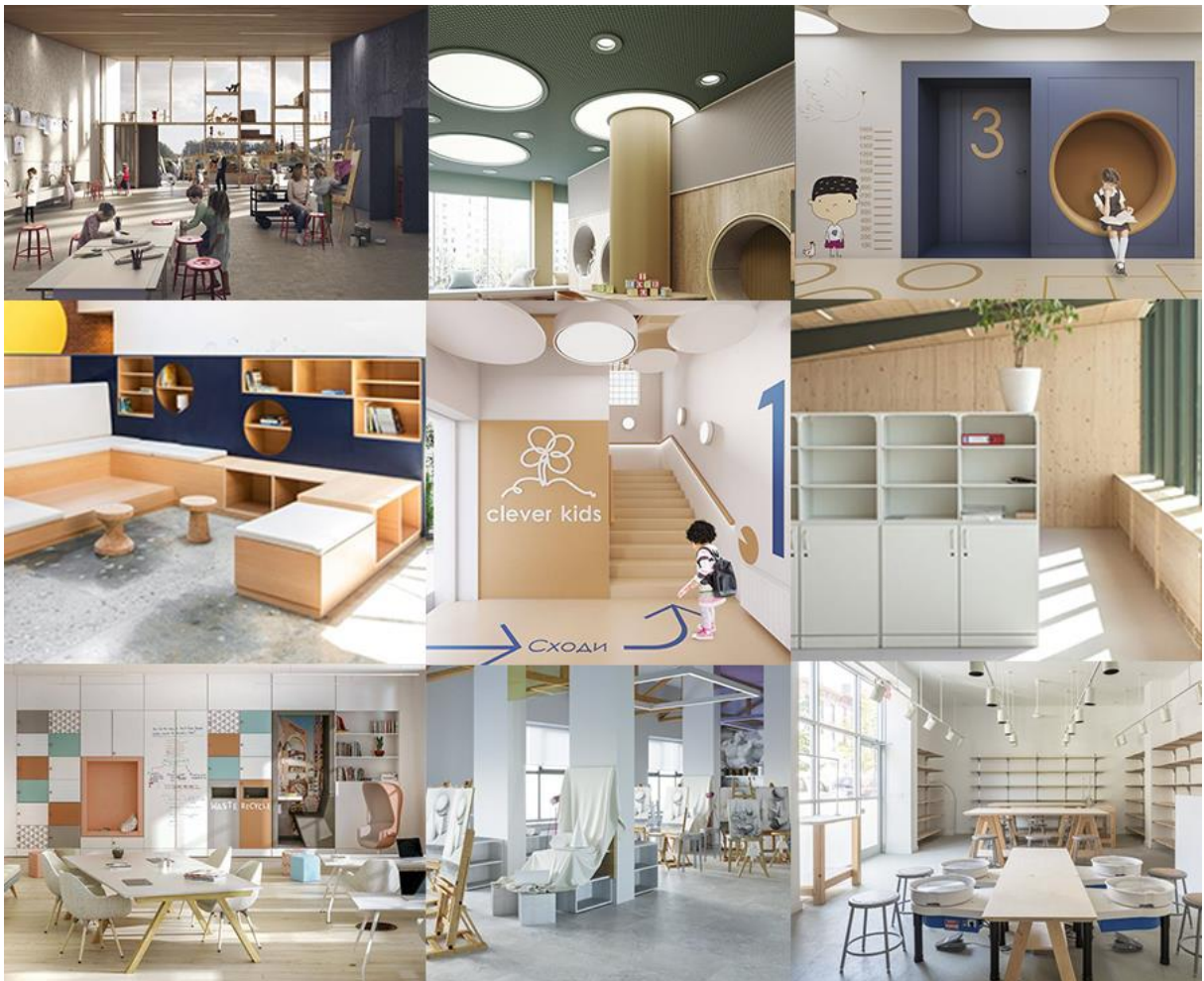

Рис. 3.3. Концептуальний колаж.

3.3 Функціонально-планувальне рішення

Опираючись на вихідні дані і технічне завдання складено функціонально-планувальне рішення закладу спеціалізованої мистецької освіти.

Рис. 3.4. Схема функціонально-планувального рішення.

Планування приміщень відбувалося за сценарним методом. Блок будівлі розділений на такі зони:

- приміщення адміністрації школи;
- санітарно-гігієнічні вузли;
- гардеробні приміщення;
- приміщення для початкових класів;
- рекреаційні приміщення;
- коридор;

- класи для профільних предметів (майстерні);
- виставкові ділянки;
- роздягальні при спортивному залі;
- універсальний зал;
- приміщення для зберігання спортивного інвентарю;
- приміщення для зберігання обладнання.

Приміщення адміністрації школи розташовані по праву і ліву сторони від входу, для них виділено три кабінети – це вчительська, кабінет нарад і кабінет директора закладу.

На приміщення розраховано п'ять *санітарно-гігієнічних вузлів*. Перший вузол розміщений при вході, він призначений для загального використання. Інші два вузла розділені на чоловічій і жіночій, вони розташовані біля класів для початкової ланки. Ще один вузол розташований біля спортивного залу, він призначений для використання дітьми, а також відвідувачами під час культурних і спортивних заходів. Також санітарно-гігієнічні вузли розміщені біля майстерень.

Класи для початкової ланки розміщені на правому крилі від входу, вони відділені від інших зон у приміщенні. На схемі зонування розташовано чотири класи, для можливості зобразити варіативність організації освітнього простору. На цьому ж крилі розміщена *кабінет для рекреації*, для якої розроблено дизайн-проект.

Класи для профільних предметів на схемі розташовані нижче від головного входу. Вони призначені для таких предметів: образотворчого мистецтва, ліпки, художнього класу, декоративно-прикладного мистецтва. Детально розроблений художній клас.

Напроти майстерень, у коридорі розташовані *виставкові ділянки*, вона виступає як хол приміщення, у ній можуть організовуватися виставки робіт учнів школи, також майстер-класи і культурні заходи. До цієї зони приєднана *рекреаційна ділянка*, яка може розширюватися за допомогою модульних меблів.

Головною метою організації цих двох зон є створення гнучкого і багатофункціонального простору.

Поруч з виставковою зоною розміщується *універсальний зал*, у якому, за потребою, можна проводити реорганізацію простору і організовувати актову залу.

Також створено *комори для зберігання спортивного інвентарю і обладнання для організації актового залу*. Потрапити у ці зони можна тільки через спортивний зал.

3.4 Меблювання та обладнання

Меблювання детально розроблено для рекреаційної зони, що розташована біля класних кімнат для початківців (Рис. 3.5).

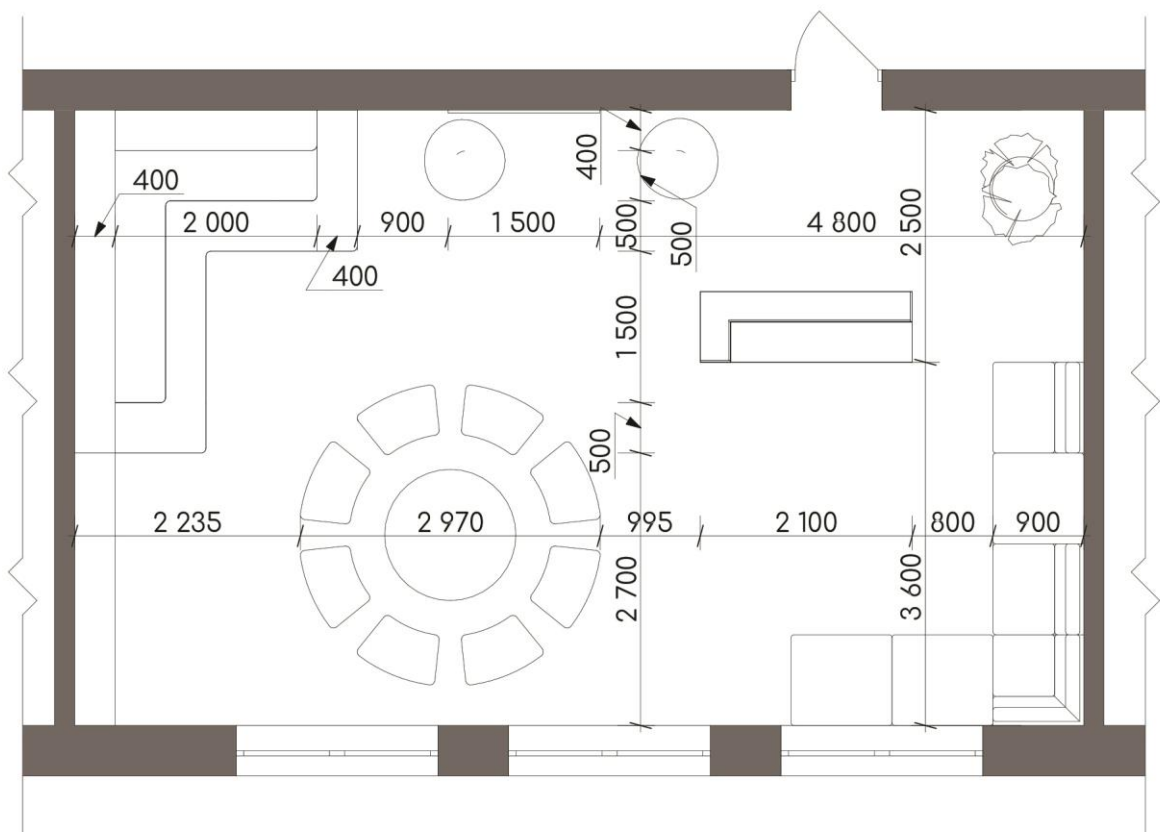

Рис. 3.5. Схема розміщення меблів у рекреаційній зоні.

У приміщенні розташовані м'які модульні сидіння, що складаються у круглий диван, або розсуваються і використовуються окремо. У кімнаті під

стілкою розміщений диван, за потреби його модулі легко розсуваються, біля нього розміщений журнальний столик. Використовуються крісла-мішки і невеличкі матраци, останні кладуться на спроектовані сходи для сидіння, а також матраци можна використовувати для сидіння на підлозі. Окрім сходів у рекреаційній зоні розроблена стінка, у нижній частині стінки розміщені відкриті полиці круглих, прямокутних і квадратних форм для дитячих книжок та іграшок, верхня частина призначена для зберігання настільних ігор, літератури, додаткових розвиваючих іграшок, пледів, матраців. Також, у проєкті розроблене місце для сидіння зі спинкою, на якій з іншої сторони розташовані полиці для зберігання, деталь виготовлена з МДФ.

Стеля обладнана круглими світильниками, які підтримують форми використані у інтер'єрі.

Детально розроблене меблювання і для художнього класу (Рис. 3.6).

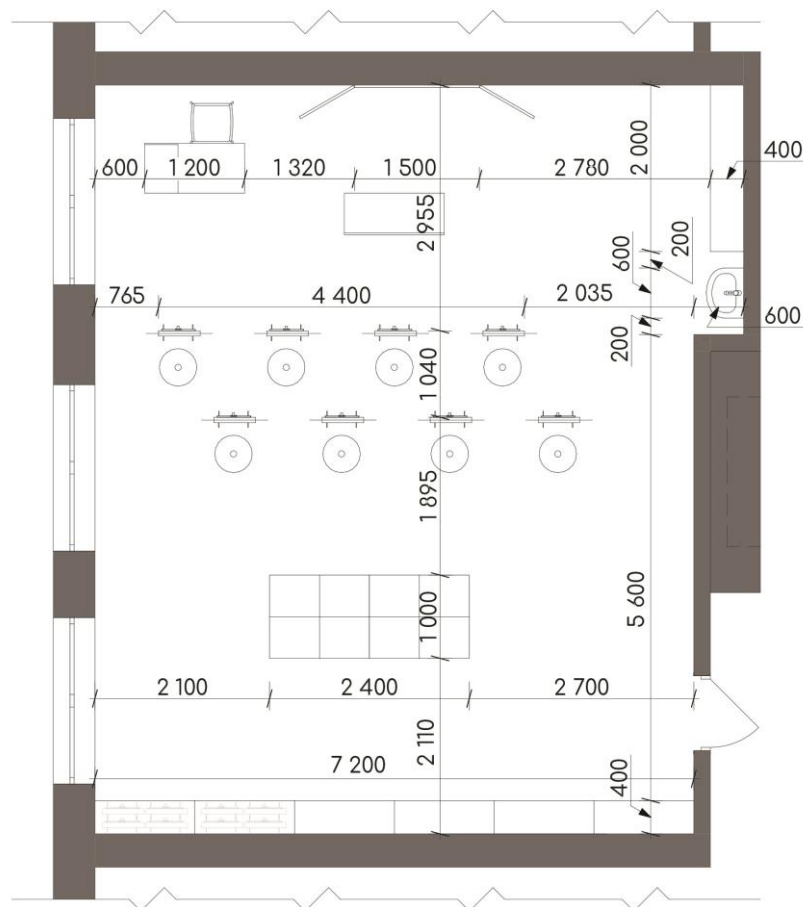

Рис. 3.6. Схема розміщення меблів у художньому класі.

Художній клас обладнаний магнітно-крейдовою дошкою і додатково проектором та екраном для нього. Біля дошки розташоване робоче місце учителя, збоку від нього стіл для натюрмортів, композицій, для роботи з дітьми. У класі заплановано створити нішу, де розміщується шафа для зберігання спецодягу, предметів для композицій, видаткового матеріалу. Також приміщення оснащено одномісними партами, мольбертами, табуретками, умивальником. Площа класу дозволяє організовувати робочі місця як на одну особу, так і для групових занять. При використанні мольбертів столи можна поставити один біля одного, а для збільшення простору, мольберти можна сховати у шафу. Також встановлюється кулер для питної води.

3.5 Оздоблення та декорування

У інтер'єру закладу використані екологічні, природні матеріали.

Рекреаційне приміщення.

У рекреаційній зоні використовується натяжна стеля білого кольору. На стелі розташовані вмонтовані світильники круглої форми, які мають рамку зеленого кольору. Круглі форми на стелі підтримують форми меблів.

Рис. 3.7. Візуалізація рекреаційної зони.

Стіни, підвіконня і відкоси обшиті світлими, шпонованими під дерево панелями МДФ. Також одна з стін оздоблена фотошпалерами з флористичним малюнком.

Рис. 3.8. Візуалізація рекреаційної зони.

Підлога і сходи вкриті ковроліном, цей матеріал полегшує та амортизує ходьбу, тому рекомендується використовувати його у приміщеннях довготривалого перебування дітей.

У оздобленні рекреаційної зони використовуються теплі та світлі відтінки кольорів, а елементом контрасту виступають відтінки синього та зеленого кольорів, які спонукають дітей на активні ігри.

Рис. 3.8. Візуалізація рекреаційної зони.

Озеленення освітніх просторів впливає на розвиток та психологічний стан дитини, до того ж рослини покращують стан повітря і освіжають атмосферу у приміщенні.

Рис. 3.8. Візуалізація рекреаційної зони.

Художній клас.

Стільниці столів, мольберти, стільці, стелаж і шафи виготовлені з екологічного матеріалу – панелей МДФ, деревини.

Рис. 3.9. Візуалізація художнього класу.

Стіни художнього класу пофарбовані у білий колір, який допомагає сприймати чистий колір. Акцентом у приміщенні виступає шафа, яка знаходиться відразу біля входу, її фасади пофарбовані у відтінки молочного і помаранчевого. На стінах у приміщенні розміщені приклади робіт учнів школи.

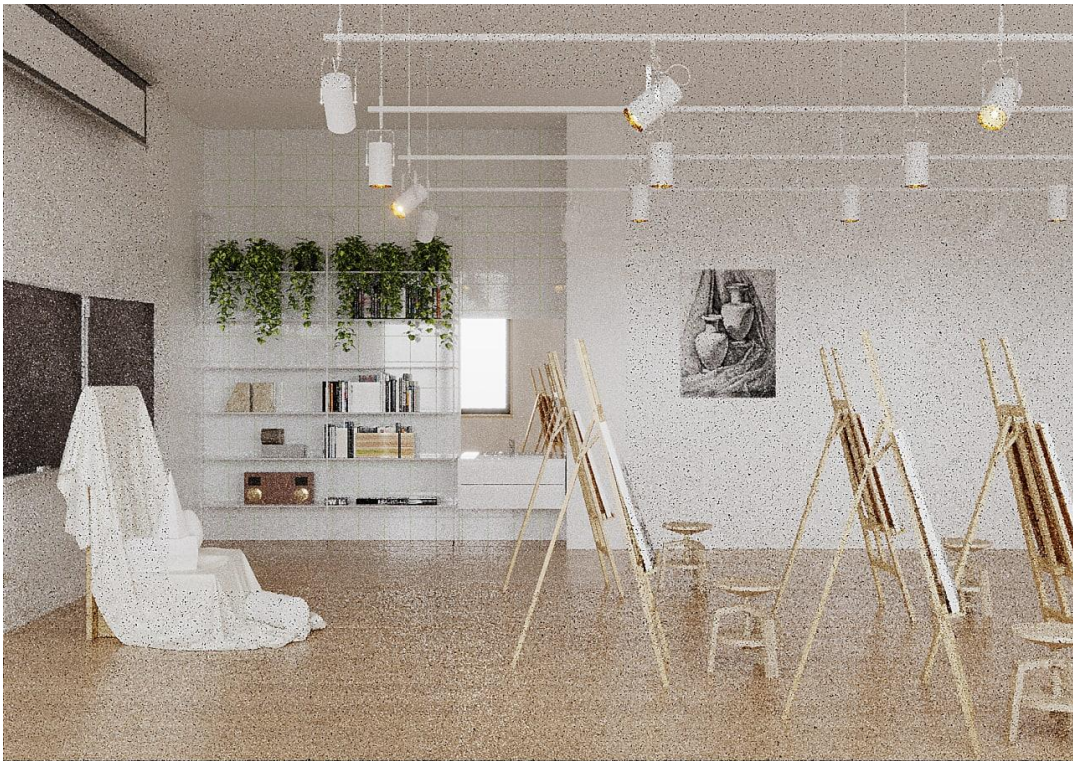

Рис. 3.10. Візуалізація художнього класу.

Висновок до Розділу 3

Отже, у третьому розділі проведено аналіз архітектурної ситуації та вихідних даних. Обраний об'єкт розташований на Подолі у Києві. Розроблено технічне завдання, у якому зазначено, що потрібно розробити дизайн-проект для рекреаційної зони та художнього класу. Основною вимогою завдання є створення затишної атмосфери у спокійних теплих відтінках кольорів.

Після ознайомлення з технічним завданням, було сформовано функціонально-планувальне рішення для закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти. Визначено кількість зон і описано розташування кожної.

Розроблено схеми розташування меблів у рекреаційній зоні та художньому класі, які відповідають вимогам та нормам державних стандартів. Описано просторове наповнення кабінетів, зроблено опис меблів і визначено їх функціонал.

Підібрано і описано оздоблення освітніх просторів, що проєктуються. Зроблено аналіз матеріалів з яких виготовлені предмети.

ВИСНОВКИ

Освіта займає важливу роль у суспільному житті людей. Становлення особистості відбувається ще у початковій школі, тому важливо навчатися у цікавому і мотивуючому просторі. Існує багато наукових праць авторів які досліджували освітній простір мистецьких закладів у різних аспектах: історичному (Т. Сідлецька, М. Козар, Г. Васянович, І. Мартиненко, О. Дем'янчук), естетичному (Ю. Афанасьєва, В. Бітаєва, В. Лічковаха, Л. Левчук, О. Оніщенко, В. Чернець, С. Уланова), функціонально-планувальному (Д. Косенко, Т. Булгакова, Ю. Бондарчук, О. Дячок, Т. Ернст, Е. Нойферт), педагогічному (І. Зазюна, Г. Падалка, О. Рудницька, В. Орлова, О. Олесюк, О. Щолокова, О. Комаровська, Н. Миропольська, С. Коновець), художньому (Д. Косенко, М. Купрієнко, Л. Гнатюк, М. Кожем'яченко) Саме початкова мистецька освіта виховує естетичність, творчість, креативність, спонукає до самопізнання і вивчення оточення через призму краси.

Під час дослідження закладів освіти, виділено шість типів, серед яких виокремлено заклад спеціалізованої мистецької освіти. Одною з особливостей закладу цього типу є вивчення загальноосвітніх предметів разом з профільними предметами мистецького спрямування. Для правильного виховання дітей у творчих школах складаються освітні програми і плани, а оцінювання знань здійснюється різними органами. Відповідно до обраного типу навчального закладу, описано вимоги та норми, що стосуються організації простору приміщень. Для початкової школи є властивим проводити заняття із загальноосвітніх предметів у одному кабінеті, а предмети мистецького профілю викладати у окремих, призначених для цього класах. Також, у роботі виявлено ергономічні норми, які використовують при виготовленні шкільних комплектів меблів.

Проведено аналіз аналогів вітчизняного і закордонного досвіду проєктування закладів мистецької освіти. На основі аналізу, виявлено сучасні

тенденції, які наголошують на тому, що освітній простір має бути світлим, універсальним, гнучким, доступним для використання усіх груп населення.

Розглянуто рекомендації функціонально-планувальних рішень та меблювання приміщень. Особливістю планування являються організація відкритого освітнього простору, так звані кластери. Такий тип проектування набуває популярності у країнах Європи. Також, новим і цікавим планувальним рішенням є організація освітніх осередків у прохідних зонах закладу для проведення уроків у неформальній обстановці.

Досліджено рекомендації меблювання і обладнання закладів спеціалізованої початкової мистецької освіти. При облаштуванні приміщень школи використовують екологічні меблі, які не виділяють шкідливих речовин для організму. Для пізнання нових технологій, кожний навчальний кабінет рекомендується обладнувати інтерактивними або мультимедійними дошками – це покращує засвоєння матеріалу.

У роботі описано вплив художнього рішення на розвиток учня і його пізнання навколишнього середовища. Досліджено властивості кольору та його вплив на психологічний стан дитини. Визначено перелік кольорів, що впливають на працездатність і активність – це мають бути теплі відтінки зеленого, жовтого, блакитного, білого. Одним з правил художнього оформлення освітнього простору говорить про те, що яскраві кольори можуть бути присутні тільки як акцентні деталі у інтер'єрі. Популярними у використанні для закладів обраного типу є кольори природніх матеріалів.

Останнім етапом дипломної роботи є розроблення експериментального дизайн-проекту закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти. Після розгляду усіх вимог для створення інтер'єру закладу даного типу, проведено аналіз архітектурної ситуації та вихідних даних приміщення. Визначено адресу розташування закладу і здійснено опис будівлі. Створено технічне завдання, метою якого є розробка дизайн-проекту для рекреаційної зони та художнього класу.

Під час виконання дизайн-проєкту, важливим етапом у створенні простору закладу є розробка функціонально-планувального рішення. На цьому етапі створюється комфортне розміщення зон. Розроблюються детальні креслення розміщення меблів у художньому класі та рекреаційній зоні. Наведено перелік обладнання і меблювання, описано декорування та оздоблення обраних приміщень. Для оформлення інтер'єру виокремлено ряд кольорів, які вдало поєднуються з просторовим рішенням.

Підводячи підсумки, можна виділити, що після аналізу вимог, літератури, аналогів, сучасних тенденцій та рекомендацій, було вдало сформовано дизайн-концепцію і розроблено креслення до проєкту закладу спеціалізованої початкової мистецької освіти, створено візуалізації обраних зон у приміщенні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абизов В. А. Сідорова А. О. Особливості дизайну внутрішнього виставкового простору: композиційні прийоми та засоби. *Технології та дизайн*. 2020. № 4. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17013/1/td_2020_N4_04.pdf (дата звернення: 02.11.2022).
2. Абизов В. А. Теорія розвитку архітектурно-будівельних систем : монографія. Київ : КНУКіМ, 2009. 240 с.
3. Антоненко І. В., Вишневська О. В. Дизайн внутрішнього середовища: будівельні та оздоблювальні матеріали : навч. посіб. Київ, 2019. 353 с.
4. Бондарчук Ю. С. Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення: дис. ... канд. мист. : 17.00.07 / Харків. ХДФДМ, 2016. 308 с.
5. Бондарчук Ю. С. Типологія форм дитячого ігрового середовища у громадських закладах. *Теорія і практика дизайну* : зб. наук. пр. Київ : НАУ, 2018. С. 39-50.
6. Вахніченко О. В. Композиційно-планувальні принципи формування атриумних просторів в умовах ревіталізації міського середовища : автореф. дис. ... канд. арх. : 18.00.01. Харків, 2019. 24 с.
7. Гнатюк Л., Ковезюк В. Сучасні тенденції дизайну інтер'єру навчальних закладів. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. Київ : КНУТД, 2018. С. 178–180.
8. Гнатюк Л., Кожем'яченко М. Концепції та тенденції розвитку дизайну культурно-освітнього простору. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. Київ : КНУТД, 2018. С. 174–177.
9. ДБН В.2.2-13-2003. Будинки і споруди. Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди. Київ : Мінрегіон України, 2004. 105 с. (Державні Будівельні Норми України).

10. ДБН В.2.2-3:2018. Будинки і споруди. Заклади освіти. Київ : Мінрегіон України, 2018. 63 с. (Державні Будівельні Норми України).
11. Деміракі Т. В. Моделювання освітнього простору в умовах реалізації концепції « Нова українська школа » : метод. рекомендації. Миколаїв : ОППО, 2018. 36 с.
12. Діти Жовтих Вод навчаються у найяскравішій школі в Україні. *Дніпровська обласна державна адміністрація*. URL: <https://adm.dp.gov.ua/news/diti-zhovtih-vod-navchayutsya-u-najyaskravishij-shkoli-v-ukrayini-valentin-reznichenko> (дата звернення: 20.09.2022).
13. Дрьомова Л. В. Теоретичні та методичні основи архітектурного проектування. Типологія будівель та споруд : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2011. 70 с.
14. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
15. Дячок О. М. Принципи формування архітектури шкіл з нетрадиційними методами навчання: автореф. дис. ... канд. арх. : 18.00.02 / Київ, 2000. 20 с.
16. Ернст Т. К. Колір в архітектурі дитячих освітньо-виховних закладів. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2006. № 4. С. 19–26.
17. Ернст Т. К. Принципи формування архітектурного середовища дитячих освітньо-виховних закладів : дис. ... канд. арх. : 18.00.01 / Київ, 2007. 406 с.
18. Ернст Т. К. Вплив педагогічно-антропологічних та психологічних факторів на проектування дитячих закладів. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*. 2005. № 6. С. 12–22.
19. Значення естетичних знань для мистецької освіти в Україні. *Освіта.ua* : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11247/> (дата звернення: 02.10.2022).

20. Карапузова Н. Д., Почанок Є. А., Помогайбо В. М. Основи педагогічної ергономіки : навч. посіб. Київ, 2012. 201 с.
21. Кірик М. Ю., Данилова Л. І. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посіб. Львів, 2019. 136 с.
22. Колос Т. Початкова мистецька освіта в соціокультурному просторі України (на підставі соціологічного дослідження). *Культурологічна думка*. 2013. № 6. С. 179-184.
23. Косенко Д. Ю. Дизайн інтер'єру закладів середньої освіти: історичний розвиток і сучасні тенденції : дис. ... канд. мист. : 17.00.07 / Київ : КНУТД, 2021. 316 с.
24. Косенко Д. Ю. Освітній простір НУШ: рекомендації та реальні можливості. *Освітня політика: портал громадських експертів* : веб-сайт. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1163-osvitnij-prostir-nush-rekomendatsiji-ta-realni-mozhlivostyami> (дата звернення: 02.10.2022).
25. Косенко Д. Ю. Учнівські меблі: розвиток, проблеми, тенденції. *Вісник КНУТД*. 2015. № 3. С. 254-262.
26. Косенко Д. Ю. Учнівські меблі: розвиток, проблеми, тенденції. *Вісник КНУТД серія «Технічні науки»*. Київ : КНУТД. 2015. № 3. С. 254-262.
27. Косенко Д. Ю. Формування сучасного освітнього простору. *Методичні рекомендації з проектування закладів загальної середньої освіти*. / Ред. В. Куцевич. Київ : ПАТ «КиївЗНДІЕП», 2017, с. 67–101.
28. Косенко Д. Ю. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. *Смарт освіта*. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-stvoryty-shkilnyj-prostir-shho-motyvuvatyme-uchniv-navchatysya/> (дата звернення: 02.10.2022).
29. Кузьміч Т. О., Мітяєва Н. І. Проектування моделі нового освітнього середовища закладу загальної середньої освіти : метод. рек. Херсон, 2019. 39 с.

30. Купрієнко М. Г. Особливості формування навчального середовища. *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі : колективна монографія* / за ред. Карпова В. В. Рига : Baltija Publishing, 2021. С. 458-478.
31. Лапінський В. В. Навчальне середовище нового покоління та його складові. *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : зб. наук. пр. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. 2008. №6. С. 26-32.
32. Масол Л. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 3–4 класах на засадах компетентнісного підходу : навч. метод. посіб. Київ : Генеза, 2020. 160 с.
33. Масол Л. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1–2 класах на засадах компетентнісного підходу : навч. метод. посіб. Київ : Генеза, 2019. 208 с.
34. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи : наказ Міністерства освіти і науки України від 23 бер. 2018 р. № 283. 2017. 3 с.
35. Мистецька освіта: історія, теорія, технології / за ред. Т. А. Смирнової. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2017. 291 с.
36. Нойферт Е. Будівельне проектування / переклад з німецької. Київ : Фенікс 2017. 624 с.
37. Олійник О. П., Гнатюк Л. Р., Чернявський В. Г. Основи дизайну інтер'єру : навч. посіб. Київ, 2021. 228 с.
38. Положення про спеціалізовану мистецьку школу (школу-інтернат) : затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2019 р. № 280. Київ, 2019.
39. Про загальну середню освіту : Закон України від 18 бер. 2020 р. № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> (дата звернення: 12.09.2022).

40. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25 вер. 2020 р. № 2205.
41. Сідлецька Т. І. Становлення і розвиток мистецької освіти в Україні. *Знання. Освіта. Освіченість* : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. Вінниця : ВНТУ, 2012. С. 112-114.
42. Типова освітня програма елементарного підрівня початкової мистецької освіти з образотворчого мистецтва (станкове та декоративне), клас образотворчого (станкового та декоративного) мистецтва : затв. наказом Міністерства культури України від 24 квіт. 2019 № 352. 16 с. URL: https://www.dnmczkmo.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/top_obrazotvorche-stankove-ta-dekoratyvne-mystecztvo.pdf (дата звернення: 18.09.2022).
43. Типовий перелік засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів початкової школи : затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 7 лют. 2020 р. № 143. *Верховна Рада України*. 2020. 11 бер.
44. Художественные мольберты для рисования. *Мастерица*. URL: <https://masterica.com.ua/vdokhnovlyalka/chto-takoe-molbert-dlya-chego-on-nuzhen-i-kak-pravilno-vybrat/> (дата звернення: 5.11.2022).
45. Чепіль М. Особливості реалізації екологічної освіти у початкових та середніх школах Південної Європи. *Молодь і ринок*. 2019. № 6. С. 18-23.
46. Чубаха І. В. Основні компоненти сучасного освітнього середовища школи. *Матеріали наукової конференції* : матеріали наук. конф. 16–17 трав. 2019 р. Донецьк : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. С. 102-103.
47. Швець Л. М., Єрмоленко А., Варавіна В. Прийоми формування інтер'єру дитячого простору на основі визначених критеріїв. *Гендерна політика міст: історія і сучасність* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., 6-7 жовт. 2015р. Харків : ХНУМГ імені О. М. Бекетова, 2015. С. 345-349.
48. Art School in Burgos. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/272939/art-school-in-burgos-estudio-primitivo-gonzalez> (Last accessed : 20.09.2022).

49. Barrett P., Davies F., Zhang Y., Barrett L. The impact of classroom design on pupils' learning: Final results of a holistic, multi-level analysis. *Building and Environment*. Vol. 89. P. 118-133. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2015.02.013> (Last accessed : 20.10.2022).
50. Herschel Atrium Extension. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/949387/herschel-atrium-extension-klg-architects> (Last accessed : 20.09.2022).
51. Saldus Music and Art School. *ArchDaily*. URL: <https://www.archdaily.com/417592/saldus-music-and-art-school-made-arhitekti> (Last accessed : 20.09.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Публікації за темою роботи

СПЕЦИФІКА ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ПРИМІЩЕНЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

М. А. Яценко, студент, К. О. Коновалова, студент,

О. Є. Шмельова-Нестеренко, доц.

Київський національний університет технологій та дизайну

SPECIFICATIONS OF THE INTERIOR DESIGN OF THE PREMISES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS DURING POST-WAR RECONSTRUCTION

M. Yashchenko, student, K. Konovalova, student, O. Shmelova-Nesterenko, assoc.

prof.

Kyiv National University of Technologies and Design

В статті розглянуто особливості сучасних підходів до формування інтер'єрного середовища закладів освіти та можливості їх впровадження в умовах повоєнного відновлення в Україні. Проведено оцінку існуючого підходу до дизайну вітчизняних закладів освіти, проаналізовано зарубіжний досвід організації їх інтер'єру та виділено основні тенденції які впливають на зміну підходу і відношення до дизайну в освіті.

Ключові слова: *заклади освіти, дизайн інтер'єру, інтер'єрне середовище, навчальний простір, візуальний дизайн, адаптивний простір, післявоєнна відбудова.*

This article considers the features of modern approaches to the formation of the interior environment of educational institutions and the possibilities of their implementation in the conditions of post-war recovery in Ukraine. An assessment of the existing approach to the design of domestic educational institutions was conducted, the foreign experience of their interior organization was analysed, and the main tendencies that affect the change of the approach and the attitude to design in education were specified.

Key words: *educational institutions, interior design, interior environment, learning space, visual design, adaptive space, post-war reconstruction.*

Вступ. За даними Міністерства освіти і науки України, станом на 01.11.2022 року, від збройної агресії Росії в Україні постраждали 2382 заклади освіти і 332 були повністю зруйновані. На сьогоднішній день ця інформація не є вичерпною, адже

наразі відсутні дані з частин Луганської, Донецької та Херсонської областей; також є підстави вважати, що кількість таких об'єктів буде зростати. Необхідно зазначити, що відновлення такої кількості освітньої інфраструктури буде тривалим процесом, до якого необхідно готуватися заздалегідь.

Відновлення та відбудова закладів освіти має передбачати переосмислення організації інтер'єру та екстер'єру, створення комфортного та естетично привабливого освітнього середовища з урахуванням діючих нормативних вимог та спираючись на сучасний український та закордонний досвід проєктування.

Дослідженням впливу інтер'єрного середовища на моральний та психологічний стан учнів, визначенням особливостей дизайн-проєктування приміщень закладів освіти присвячено праці багатьох дослідників. Питання формоутворення освітнього середовища, особливості колірного вирішення інтер'єру розглядали Л. Гнатюк, Е. Кучеренко, Д. Косенко, М. Драга, А. Новік, М. Макрат, Н. Макрат, А. В. Джонсон, Дж. Свенсон, М. Блекбурн та інші. Маємо зауважити, що в контексті повоєнного відновлення України специфіка організації інтер'єрів закладів освіти, їх відповідність сучасним світовим тенденціям та вимогам часу потребує подальшого уточнення та узагальнення.

Постановка завдання. Основними завданнями статті є: короткий аналіз збитків, завданих освітній інфраструктурі України російською агресією; оцінка існуючого підходу до дизайну інтер'єрів закладів освіти; визначення ключових напрямків формування освітнього середовища, зонування та меблювання; стислий огляд сучасних тенденцій в цій області.

Результати досліджень. Освіта – одна з найбільш постраждалих галузей України від російської агресії, зіштовхнулася з масовим безпрецедентним та цілеспрямованим руйнуванням інфраструктури. Окрім неможливості проведення очного навчання, в багатьох областях України через військові дії спостерігається відтік школярів та студентів до навчальних закладів, розташованих в умовно безпечних областях, а також масовий виїзд людей за кордон. За словами освітнього омбудсмена Сергія Горбачова, станом на 17 серпня 2022 року, близько 22 тисяч викладачів та від 700 тисяч до 1,5 мільйона дітей шкільного віку перебували за межами України [1].

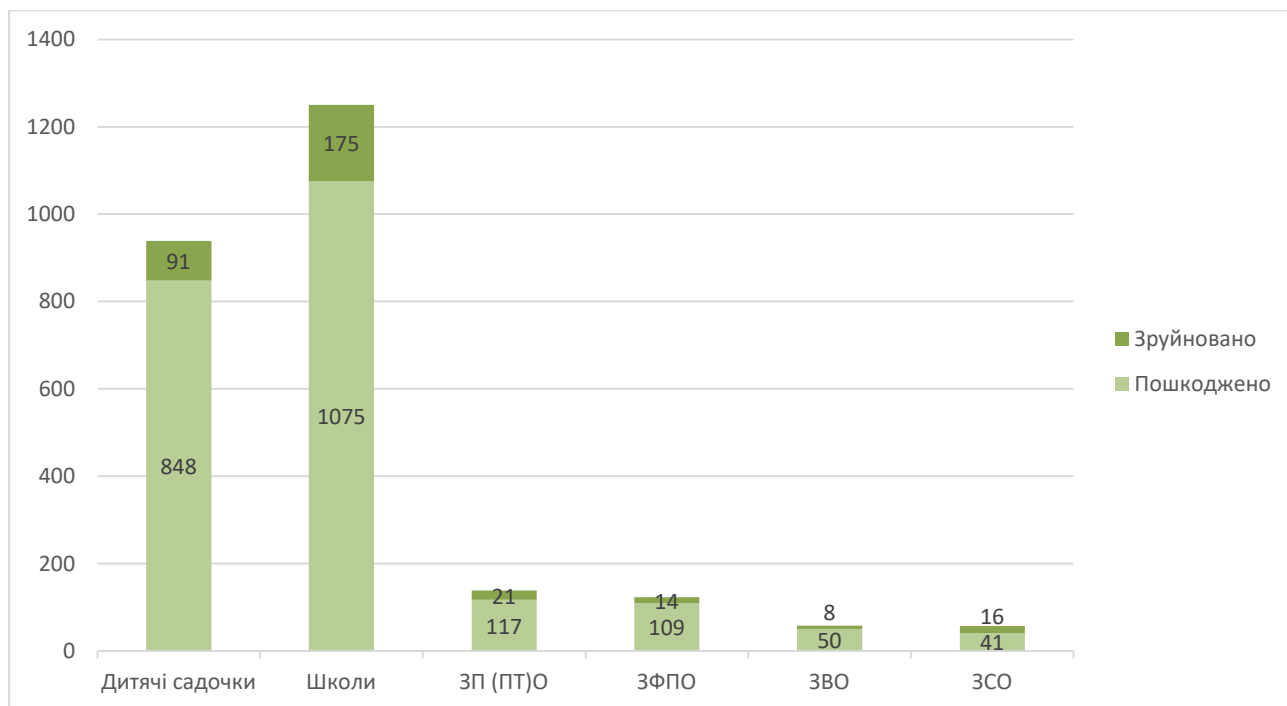

Рис. 1 Кількість пошкоджених та зруйнованих закладів освіти станом на 01.11.2022

Джерело: на підставі [2] станом на 01.11.2022. Скорочення: ЗП(ПТ)О – заклади професійної та професійно-технічної освіти; ЗФПО – заклади фахової передвищої освіти; ЗВО – заклади вищої освіти; ЗСО – заклади спеціальної освіти.

За даними, наведеними на рисунку 1, найбільше від російської агресії постраждали школи та дитсадки. Кількість пошкоджених або зруйнованих шкіл становить 8.3% від кількості закладів загальної середньої освіти, яких станом на 2020–2021 рік нараховувалось 14,9 тис. [3], а кількість пошкоджених або зруйнованих закладів вищої освіти – 9.2% від загальної кількості у 619 закладів станом на 2019–2020 роки [4]. Рівень та характер пошкоджень будівель таких закладів – різний, в той час, як одні для відновлення навчального процесу потребуватимуть лише косметичного ремонту, інші – капітальної відбудови.

Варто зазначити, що головна мета освітнього простору – створення комфортних умов для навчання та креативної діяльності, засвоєння матеріалу та вдосконалення інтелектуальних і творчих здібностей учасників освітнього процесу. Такий простір має передбачати баланс між класною роботою, активною комунікацією між учнями в групах та самостійною роботою, а також, вимагає багатofункціонального та адаптивного предметного середовища, здатного

приспосовуватись під різні види діяльності. Ці вимоги слід враховувати при дизайн-проектуванні освітніх просторів.

В рамках післявоєнної відбудови варто провести оцінку підходу до облаштування приміщень в існуючих українських закладах освіти, визначити його позитивні та негативні аспекти і відповідність сучасним тенденціям, врахувати як вітчизняний, так і закордонний досвід проектування.

На сьогоднішній день, інтер'єрне середовище закладів освіти України є застарілим та одноманітним, часто з поганою просторовою організацією, що негативно впливає на навчальний процес та морально-психологічний стан учнів. Причиною цього є те, що заклади розміщуються в типових масових будівлях радянських часів, які створювались на основі консервативних підходів [5].

Наслідком формування інтер'єрів приміщень під вимоги радянської системи освіти є типові для більшості навчальних закладів аудиторії з обмеженим простором, довгі пусті коридори і рекреації з відсутніми місцями для відпочинку, технологічно відсталі лекційні та кабінети, що сприяють психологічному дискомфорту та втраті цікавості до навчання через однотипність та нефункціональність і невідповідність вимогам часу.

Візуальний аналіз типових приміщень закладів освіти показує переважну відсутність вільного простору, облаштованих місць для нетривалого зберігання особистих речей, зон відпочинку; декоративне і предметно-просторове наповнення середовища позбавлене індивідуальності, що гарантує неможливість відрізнити один навчальний заклад від іншого.

Рис. 2 Приклади типового оформлення інтер'єрів навчальних класів та аудиторій.

Виправити подібні недоліки покликана реформа «Нова українська школа», яка має на меті кардинально змінити підхід до усіх аспектів навчання в школах: від методики викладання до особливостей формування навчального середовища, відійти від застарілих постулатів до вимог сучасності. «Реформу НУШ розраховано на роки, адже неможливо швидко змінити освітню традицію, що плекалася в Україні протягом десятиліть» [6].

Ця програма не зводить формування навчального середовища до звичайної відповідності ергономічним вимогам, а постулює орієнтацію планування і дизайну на мотивацію до навчання і розвиток дитини, на активне впровадження в освітній процес технологій, використання мобільних робочих місць, наявність зон для відпочинку і зберігання особистих речей, на урізноманітнення варіантів організації навчального простору [7]. Наразі, ця реформа спрямована лише на покращення шкільного освітнього середовища, хоча в закладах професійно-технічної, спеціальної та вищої освіти наявні ті самі недоліки, які вимагають удосконалення.

Розуміючи основні виклики, з якими сьогодні зіштовхнулися заклади освіти, варто акцентувати увагу на аспектах, які допоможуть сформувати психологічно комфортне та цілісне освітнє середовище, яке відповідатиме вимогам сьогодення, не відтворюючи негативні якості існуючих закладів.

Перш за все, в умовах повоєнної відбудови доцільно відразу переходити до сучасного формоутворення в інтер'єрах навчальних закладів. Простір має підлаштовуватись під навчальний процес і сприяти йому, буде то індивідуальна робота, робота в команді чи презентація. Так, наприклад, статично встановлені меблі не дозволяють працювати в групах та обмежують комунікативні процеси, а приміщення, в яких можна організувати колективні обговорення, просто змінивши конфігурацію меблів, були відзначені учасниками освітнього процесу, як позитивні [8]. Доцільно застосовувати модульні парти, які за необхідності можна зсовувати і формувати групові осередки роботи для забезпечення високого рівня комунікації, або ставити окремо для забезпечення індивідуальної роботи, щоб учню ніхто не заважав. Подібні меблі, разом з іншим обладнанням, таким як пересувні дошки, настінні монітори, інтерактивні планшети спрощують формування активного підходу до навчання [9].

Також у великих аудиторіях чи лекторіях було б доцільно розділяти приміщення на зони для різних видів робіт. Так, учасники освітнього процесу визначали позитивними такі характеристики простору, як поділ приміщення на окремі зони для різних видів діяльності, як, наприклад, простір для дискусій відділений від простору для роботи за комп'ютером навіть якщо розташований в тій самій кімнаті [8].

На відміну від класичних кабінетів, такі «гнучкі» класи дають можливість для активного навчання, залишаючись при цьому добре пристосованими для лекційного сценарію проведення занять. В результаті дослідження використання мобільних меблів і технологій в адаптивних класних просторах, група дослідників з Мічиганського університету сформулила такі рекомендації [10]:

- Необхідно готувати розстановку мобільних меблів до початку занять, та навчити учнів самостійно правильно пересувати меблі, які вони використовуватимуть. Дослідження свідчать, що час і зусилля, необхідні для перестановки меблів часто змушували викладачів адаптувати свою методику навчання до класного середовища, а не навпаки, щоб зменшити витрату часу. Якщо учні будуть завчасно проінструктовані про правила користування меблями, вони зможуть допомогти викладачу перелаштувати середовище під конкретний вид діяльності з мінімальними витратами часу.
- Планувати гнучкі класні кімнати з більшою місткістю ніж того вимагає загальна кількість учнів в класах. Дослідження показують, що всім учасникам навчального процесу легше взаємодіяти з середовищем, якщо наповненість кімнати людьми порівняно невелика. Наявність вільного місця надає більше можливостей для активної діяльності та створює менший психологічний тиск на людей, що перебувають у приміщенні.
- Викладачі мають залучати учнів до взаємодії з інтерактивними моніторами та дошками під час роботи в групах. Це допомагає відслідковувати участь кожного конкретного учасника групи у роботі та вчить студентів організувати командну роботу із залученням сучасних технічних засобів.

Швидкий розвиток технологій та їх активне впровадження в сучасні освітні методики виявили ще один недолік застарілого навчального середовища українських закладів освіти – повна відсутність, або відсутність достатній кількості в навчальних приміщеннях розеток, що унеможлиблює використання в освітньому процесі сучасних мультимедійних технологій. Дана проблема постала особливо гостро після пандемії Covid-19, під час якої відбулась масштабна цифровізація освітнього процесу та було створене віртуальне навчальне середовище з великою кількістю матеріалу. Викладачі, школярі та студенти отримали навички використання технологічних засобів в освітньому процесі, що суттєво спростило процес отримання знань, а

навчальний матеріал став більш доступним, проте всі ці здобутки у більшості випадків складно використовувати при очному навчанні, враховуючи, що аудиторний фонд не пристосований до використання такої кількості технологій. В свою чергу, під час дії воєнного стану, багато закладів освіти створили власні платформи з відкритими навчальними матеріалами [11], доступ до яких потребує наявності відповідних технічних засобів. Очевидно, що такий досвід не має втрачатися при поверненні на очну форму навчання, а сучасні аудиторії мають бути якісно обладнані та пристосовані для використання технологічних засобів.

Цифрова трансформація – серйозний виклик для системи освіти, а її впровадження є невідворотним процесом, який дасть змогу посилити конкурентоспроможність закладів освіти, оновити ІТ-інфраструктуру, підвищити якість освіти та її доступність [12]. Впровадження новітніх технологій в освітній процес – одне з головних завдань під час повоєнного відновлення освітньої інфраструктури, на якому мають зосередитись не тільки освітяни, а й проєктувальники, тому що активне застосування технологічних засобів прогнозовано матиме безпосередній вплив на інтер'єр освітнього середовища. В перспективі кожен заклад має бути забезпечений аудиторіями, де учні матимуть змогу працювати за власними ноутбуками, комп'ютерними класами з можливістю відвідування в позаурочний час, місцями для підзарядки гаджетів, кабінетами, обладнаними мультимедійними системами тощо. Необхідно враховувати, що ці складові мають бути вдало інтегрованими в інтер'єри приміщень, не виглядати в них чужорідними елементами.

В повоєнних умовах важливою складовою освітнього процесу буде створення комфортного навчального середовища, особливо для дітей, які отримали психологічні травми. Вже зараз для формування у педагогічних працівників навичок роботи з дітьми, за підтримки Першої леді України Олени Зеленської започатковано Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної допомоги [11]. В сучасних закладах освіти предметно-просторове оточення має розглядатись як частина психологічного середовища, адже встановлено прямий вплив наявних в приміщенні умов на морально-психологічний стан учнів. Таким чином, професійно облаштований внутрішній простір закладу освіти позитивно впливатиме на

продуктивність та результативність навчання, якість сприйняття матеріалу та психоемоційний стан учнів.

Освітній простір має бути нейтральним з виразними декоративними елементами, але без візуально агресивних або надто яскравих кольорів та елементів, що можуть спричинити дезорієнтацію та надмірне психологічне та візуальне навантаження учнів [5]. Рекреації – обов’язкова складова навчального середовища, вони повинні давати можливість для активного та спокійного відпочинку, психологічного розвантаження, та можуть бути застосовані як для відпочинку, так і для навчання.

Візуальний дизайн має виступати як додаткова форма педагогіки, сприяти засвоєнню матеріалу у візуальному режимі, вступати в синергію з навчальними практиками. Дизайн, сформований на принципі комунікації, може покращувати сприйняття, що в свою чергу підвищить рівень навчання учнів [13].

Колірне оформлення в закладах освіти має бути виконане у відповідності до функціонального призначення кабінету. Так, для інтер’єрів рекреаційних зон, кімнат відпочинку, їдалень та приміщень для активної фізичної діяльності рекомендують застосовувати теплу колірну гаму, адже такі кольори сприяють появі відчуття затишку, налаштовують на відпочинок, сприяють руховій діяльності, але пригнічують абстрактне мислення, в той час як помірно холодні кольори, навпаки, сприяють концентрації уваги, стимулюють абстрактне мислення та налаштовують на робочий стан. Проте, надмірне використання холодних кольорів в інтер’єрі може зробити атмосферу приміщення холодною та непривітною, тож варто дотримуватись балансу [5].

Ще один аспект, який необхідно враховувати при формуванні освітнього середовища післявоєнної України – інклюзивна освіта. На жаль, російська агресія завдала багатьом українським дітям не лише психологічних та моральних, а і фізичних травм. Так, за даними Офісу Генпрокурора України, станом на 17.10.2022 від російської агресії фізично постраждали більш ніж 1234 дитини, а кількість дітей, котрі отримали психологічні травми, наразі важко оцінити.

Усі ці діти, без сумніву, потребуватимуть доступу до навчання, і завдання освітнього середовища – забезпечити комфортні та здорові умови для їх розвитку і відновлення. В європейських країнах давно запроваджено концепцію інклюзивної

освіти, яка спрямована на формування здорового і доступного середовища для всіх дітей, незалежно від їх фізичних та розумових можливостей. Для середньостатистичних навчальних закладів без спеціалізованих класів застосовують модель «повної інклюзії», яка передбачає, що діти з видимими або прихованими вадами, які не потребують додаткової підтримки і можуть самостійно пересуватися, навчаються у звичайних класах разом з однолітками. Такий підхід до середовища називають універсальним дизайном, він наголошує на тому, що предмети і меблі в середовищі мають бути пристосовані до використання різними групами населення. На фундаментальному рівні універсальний дизайн проілюстрував основний елемент інклюзії: прийняття та визнання людської різноманітності як норми [14].

Розглянуті аспекти, в тій чи іншій мірі, вже довгий час враховуються при дизайні та проектуванні закордонних закладів освіти, що дає можливість використання Україною наявного досвіду проектування та впровадження найкращих його результатів за умови адаптації до національних особливостей.

На сьогоднішній день існує безліч реалізованих проєктів, вартих уваги, наприклад такі як: початкова школа святої Анни в Монреалі, приватна школа New Blue School в Мангеттені, університет Північного Техасу, університет Канзаської школи бізнесу, Steinhardt School of Culture в Нью-Йорку, Golden West College тощо. Нижче пропонуємо розглянути декілька з них.

Golden West College, Каліфорнія, США. Інтер'єр даного закладу є прикладом вдалої реалізації сучасних тенденцій у дизайні. Інтер'єр мінімалістичний, простір не перевантажений зайвими деталями та декором, широкі коридори дають учням змогу вільно пересуватися закладом, присутні яскраві колірні акценти, але які не є відволікаючим фактором для учнів. В аудиторіях наявне мультимедійне обладнання, зони для презентацій, групової та індивідуальної роботи. В закладі облаштовані місця для відпочинку та спілкування учнів з використанням мобільних меблів. Оздоблення помірне, приміщення наповнені світлом та справляють приємне психологічне враження. Простори в цьому середовищі дозволяють вивчати, досліджувати, творити та спілкуватися. Кожен простір у будівлі є багатофункціональним і надає можливості для соціальної взаємодії та навчання [15].

Рис. 3. Інтер'єри в Golden West College, Каліфорнія, США

Blue School, Нью-Йорк, США — це інноваційна незалежна школа для учнів віком від 2 до 8 класу, розташована в нижньому Мангеттені. Особливість її інтер'єрів – насичені колірні акценти, що виділяють спеціальні зони, схожі на сцени. Такі зони є максимально простими, але адаптивними елементами класу: їх можна використовувати для групової роботи, презентацій або індивідуальної роботи, таким чином вони надають простору гнучкості для впровадження різних типів навчання.

В інтер'єрі використані легкі меблі та столи неправильної форми, які можна пересувати і підлаштовувати до різних конфігурацій групової роботи, наявні проектори та інтерактивні дошки. Дизайн школи базується на ідеї, що вчителі та учні знайдуть власні способи використання простору [16].

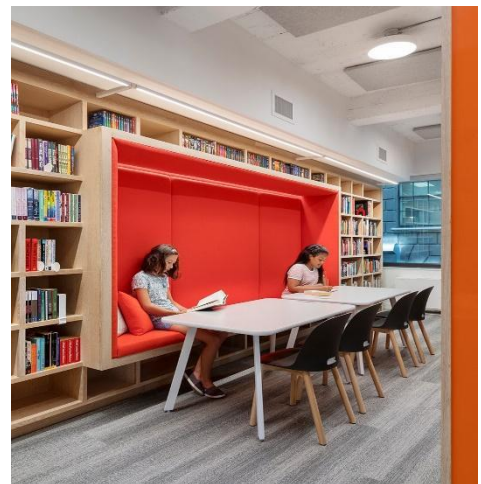

Рис. 4. Інтер'єри New Blue School на Мангеттені

Інтер'єр кабінету NXT-PRO Classroom розрахований на 12-16 осіб та ідеально відображає сучасне уявлення про кабінет для навчання. Дизайнери поставили перед собою завдання створити позитивний і надихаючий досвід навчання для студентів, і в результаті вийшов сучасний і дуже гнучкий простір, де кожен елемент мобільний.

Столи можна пересувати, формуючи осередки групової та/або індивідуальної роботи, а дерев'яні куби з м'якими подушками можна перетворювати на стоячі столи або лавки, учням їх надзвичайно легко і цікаво переміщати. Для зберігання особистих речей наявні вбудовані шафи. Такі шафи ідеально підходять для зберігання всіх особистих речей, а також забезпечують вільне місце на підлозі, вони дозволяють кожному зосередитися на навчанні, знаючи, що все, що вони принесли з собою, знаходиться в безпечному місці. Також є велика шафа для столів і стільців, а дерев'яні куби складаються під стіну, тому так кімнату можна зробити повністю вільною і організувати активну рухливу діяльність.

Кольори і матеріали використані в інтер'єрі – максимально прості і при цьому гармонійні. Біла кімната сприймається надзвичайно легкою, а дерев'яні елементи теплих відтінків додають відчуття затишку. Використання натурального озеленення створює відчуття здорового середовища [17].

Рис. 5. Інтер'єр кабінету NXT-PRO Classroom, Гент, Бельгія

Впровадження подібних підходів при формуванні простору закладів освіти в умовах повоєнного відновлення матиме позитивний результат для формування комфортного освітнього середовища, орієнтованого, передусім, на якість і відкритість освіти, психологічний комфорт учасників освітнього процесу. Такий підхід в

перспективі має змінити ставлення до навчання, відійшовши від стандартизованого пострадянського уявлення про навчальні заклади, і надати перевагу формуванню уявлення про освітній простір, як про сучасне місце, відкрите до змін, адаптивне і орієнтоване, передусім, на доступність і креативність.

Висновки. В результаті оцінки стану української освіти та закордонного досвіду проєктування освітніх закладів, було визначено основні тенденції, які прямо впливають на вимоги до сучасних інтер'єрів закладів освіти:

1. Гнучкість та адаптивність в створенні креативного середовища. Інтер'єр має пристосовуватись під різні види навчальної діяльності, а меблі мають бути мобільними та багатофункціональними.
2. Акцент на візуальному сприйнятті. Навчальне середовище розглядається як додатковий інструмент спілкування між учнем та викладачем, і є передусім не місцем зібрання людей, а територією для їх комунікації.
3. Цифровізація та впровадження технологій в освіту. Розвиток технологічних засобів та їх інтеграція в навчальний процес диктують нові вимоги до оформлення приміщень та їх пристосування до використання передового обладнання.
4. Створення рекреацій та багатосценарних зон відпочинку. Комфортне середовище передбачає баланс між навчанням та відпочинком, формує простір для позакласних комунікацій, сприяє формуванню здорової атмосфери.
5. Інклюзивність та ергономічність. Згідно з принципами універсального дизайну, складові приміщень закладів освіти мають бути функціональними та доступними для використання різними групами людей, включаючи інклюзивні групи з помітними та непомітними вадами, котрі не потребують особливого догляду, і мають бути інтегровані в суспільство і колектив однолітків без дискримінації за фізичними та іншими ознаками.

Список використаних джерел

1. За кордоном перебуває близько 5% українських освітян – Горбачов / Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3551788-za-kordonom-perebuvaе-blizko-5-ukrainskih-osvitan-gorbacov.html> (дата звернення 08.11.22)
2. Освіта під загрозою / МОН України. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення 01.11.22)
3. Заклади загальної середньої освіти (за даними Міністерства освіти і науки України) / Держстат України. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/znz_u.html (дата звернення 05.11.22)
4. Заклади вищої освіти / Держстат України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html (дата звернення 05.11.22)
5. Косенко Д. Новий освітній простір. Мотивуючий простір. Київ: МОН, Мінрегіонбуд, Проект «Децентралізація», 2019. 255с. URL:

6. https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/407/NOP_Motivuyuchiy-prostir.pdf (дата звернення 07.11.22)
7. Міністерство освіти і науки України. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 07.11.22)
8. Методичні рекомендації щодо організації освітнього простору Нової української школи / затв. Наказом МОН України №283 від 23.03.2018.
9. Thoring K., Luippold C., Mueller R. (2012). Creative space in design education: a typology of spatial functions. *DS 74: Proceedings of the 14th International Conference on Engineering & Product Design Education (E&PDE12) Design Education for Future Wellbeing*. 2012, p. 475–480.
10. Johnson A. W., Blackburn M. W., Su M. P., Finelli C. J. How a Flexible Classroom Affords Active Learning in Electrical Engineering. *IEEE Transactions on Education*. 2018. DOI: <http://dx.doi.org/10.1109/TE.2018.2867447>
11. Johnson A. W., Swenson J. E. S., Blackburn M. W., Wiwel C. R., Hernandez J. P., Finelli C. J. (2019, June), Board 75: Instructor Use of Movable Furniture and Technology in Flexible Classroom Spaces *2019 ASEE Annual Conference & Exposition, Tampa, Florida*. DOI: <http://dx.doi.org/10.18260/1-2--32422>
12. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проектна діяльність: Науково-методичний збірник / за заг. ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці: Букрек. 2022. 140 с.
13. О. Буйницька, Л. Варченко-Троценко, Б. Грицеляк. Цифровізація закладу вищої освіти, *Освітологічний дискурс*, 2020, №1 (28), с. 64–79. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.1.6>
14. Kelly M. Visual Communication Design as a form of public pedagogy. *Australian Journal of Adult Learning*. V. 55, p. 390-407.
15. McGuire J. M., Scott S. S., Shaw S. F. Universal Design and Its Applications in Educational Environments. *Remedial and Special Education*, 2006, 27(3), p. 166–175. <https://doi.org/10.1177/07419325060270030501>
16. Golden West College Math and Science Building. URL: <https://hmcarchitects.com/portfolio/higher-education/golden-west-college-math-and-science-building/> (дата звернення 08.11.22)
17. Rockwell Group's New Blue School. URL: <https://metropolismag.com/projects/rockwell-group-blue-school-upper-campus/> (дата звернення 08.11.22)
18. NXT-PRO Classroom Ghent. URL: <https://educationsnapshots.com/projects/13354/nxt-pro-classroom-ghent/> (дата звернення 08.11.22)

Софія Грабовенко

Каріна Івашина

(Київ, Україна)

МИСТЕЦТВО

(Мистецтво дизайну)

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дошкільні навчальні заклади, в яких повинен здійснюватися догляд, оздоровлення, виховання та навчання дітей, призначені для перебування дітей від двох місяців до шести років. Одним з сучасних типів таких закладів є інклюзивні дошкільні навчальні заклади, або дошкільні навчальні заклади з інклюзивними групами. Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання і передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами, зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку в умовах загальноосвітнього закладу. Це право реалізується за допомогою особливих методів навчання, які враховують індивідуальні особливості дітей з особливими освітніми потребами. Основою інклюзивної освіти є ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, передбачає рівноцінне ставлення та розподіл уваги на всіх дітей однаково, незалежно від їхніх особливих потреб. Вважається, що завдяки цілеспрямованому спілкуванню з однолітками поліпшується когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток дітей з особливими потребами. Відтак дошкільна інклюзивна освіта спрямована на соціалізацію таких дітей і їх підготовку до наступного етапу освіти [1, 2].

Аналіз досвіду навчання дітей з особливостями психофізичного розвитку у країнах Європи свідчить, що у переважній більшості з них інклюзивне навчання є основною формою здобуття освіти людьми з обмеженими можливостями. В той же час діти з особливими освітніми потребами мають змогу здобувати освіту і в

спеціальних навчальних закладах, і в закладах масового типу. При цьому «кордони» між спеціальною та загальною освітою прозорі, оскільки країни з демократичним устроєм пропагують цінності громадянського суспільства, яке базується на ідеях рівноправності, толерантності та інклюзії [3].

Згідно закон України «Про освіту» всі діти мають право здобувати освіту у всіх навчальних закладах незалежно від форми власності, окрім цього діти з особливими освітніми потребами мають право на індивідуальний план навчання, або дистанційну форму навчання, також мають право отримувати психологічну, педагогічну та корекційно-розвиваючу допомогу, перебувати в інклюзивних та спеціальних групах, у загальноосвітніх навчальних закладах, які пристосовані для їхніх потреб. Отже заклади інклюзивної освіти потребують нових підходів до функціонального зонування, об'ємно-просторового і декоративно-художнього рішення їх інтер'єрів у зв'язку з необхідністю включення додаткових функцій. Враховуючи, що більшість інклюзивних закладів передбачають поєднання дітей в загальні групи, важливо створити середовище, яке буде зручним для звичайних дітей та дітей з особливими освітніми потребами.

Завданням дослідження є визначення особливостей дизайну інтер'єру навчальних закладів дошкільної освіти інклюзивного типу. Зазначимо, що якщо підходам до дизайну простору закладів компенсуючого типу в науковій літературі приділено достатньо уваги, вимоги до дизайну інклюзивних закладів такого типу тільки формуються.

Першим кроком до створення інклюзивної освіти в Україні став проєкт підготовлений МОН "Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах". У серпні 2012 році в Україні була створена мережа на підтримку інклюзії в Україні "Школа – для всіх" в межах діяльності українсько-канадського проєкту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». Наведені події стали підґрунтям для створення "Індексу інклюзії" – добірки практичних матеріалів на допомогу в плануванні дій зі створення та розвитку навчальних закладів інклюзивного навчального

середовища для всіх учасників навчального процесу. Наразі створені норми які передбачають кількість дітей з особливими освітніми потребами у групах. Зазвичай – це троє дітей з особливими освітніми потребами на 15 чоловік в групі, але це не завжди можна реалізувати, адже діти з певними проблемами потребують більше уваги, тому чисельність таких дітей у групах може змінюватись [4].

Для створення зручного середовища у закладах такого типу доцільно звернутися до універсального дизайну, адже він направлений на забезпечення доступності простору як для дітей з особливими освітніми потребами, так і для звичайних дітей. Основним принципом універсального дизайну є однаково доступні та зрозумілі всім компоненти середовища, які відповідають вимогам спільного користування, якщо бути точніше: принцип рівності та доступності середовища для кожного [5].

Особливу увагу в такому дизайні потрібно приділити колірній гамі, яка об'єднає потреби звичайних дітей (яскраві кольори в середовищі рекомендовані для дітей від трьох до шести років) та психологічні особливості дітей з особливими освітніми потребами (максимально нейтральні кольори та природні відтінки). Компромісним рішенням може стати використання яскравих акцентів в середовищі, наприклад, деякі меблі можуть мати насичене забарвлення і в такий спосіб поєднувати вимоги до колірної гамі простору для дітей з особливими освітніми потребами і звичайних дітей.

У закладах з інклюзивними групами передбачена [4] ресурсна кімната. Ресурсна кімната – це кімната із спеціально організованим простором для надання психологічних та педагогічних послуг, проведення корекційно-розвиваючих занять. Зазвичай вона поділяється на зони: пізнавально-навчальну та побутово-практичну, передбачається також ігрова зона, яка слугує місцем для розвитку творчості та виявлення здібностей дітей. Облаштування такої кімнати також має свої особливості окрім колірних та ергономічних показників. Облаштування простору інклюзивних груп та ресурсних кімнат має бути привабливим для дітей, викликати відчуття спокою та гармонії завдяки вдалому поєднанню прийомів створення дизайну для груп зі звичайними дітьми та з дітьми з особливими

потребами.

У законах та наказах України чітко прописані норми для освітлювальних систем, розмірів меблів, та перелік спеціальних засобів, що використовуються для корекції фізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних групах закладів дошкільної освіти.

При розробці дизайну таких закладів доцільно також використовувати досвід проєктування Європейських країн, де ідея інклюзивної освіти впроваджується вже на протязі кількох десятиріч. Наприклад, першою, з країн Європи, що впровадила ідею інклюзивного навчання була Італія. Після усунення тотального режиму, в країні було проведено ряд реформ, які визначили, що діти з особливим розвитком мають ходити до школи поблизу домівки і навчатися в класах разом зі своїми однолітками за умов, що наповненість класу не має перевищувати 20 учнів, з них не більше 2-х дітей з порушеннями. Відомий італійський дослідник Б. Банаті наводить дані, що зараз в країні понад 90% дітей з особливостями психологічного розвитку здобувають освіту в закладах загального типу. В облаштуванні таких закладів використовується універсальний дизайн: кольорова гамма теплих відтінків, збільшення розміру літер на інформаційно-навчальному матеріалі, якісна акустика у приміщенні, усунення порогів у класах, розширення простору та зручність пересування в ньому, гнучкість у використанні предметів інтер'єру. Вдалим прикладом є дизайн інтер'єру дитячого садку Susi Weigel / Bernardo Bader Architekten (рис. 1). Спокійні кольори та натуральні матеріали, а саме дерево, добре впливають на психіку дітей як звичайних, так і дітей з особливими освітніми потребами. Просторе приміщення без зайвого меблювання надає відчуття спокою. Цей ефект доповнює натуральне денне освітлення завдяки великим вікнам. Такий же прийом застосовано в інтер'єрі дитячого садочка Schukowitzgasse / KIRSCH Architecture (рис.2.). Мінімальна кількість меблювання у приміщеннях дає змогу вільно пересуватись на інвалідному кріслі і забезпечує місце для активних ігор.

Рис. 1. Інтер'єр вхідної групи дитячого садку Susi Weigel / Bernardo Bader Architekten (<https://www.bernardobader.com/en/projekt/kindergarten-susi-weigel-3>)

Рис. 2. Інтер'єр ресурсної кімнати дитячого садочка Schukowitzgasse / KIRSCH Architecture (<https://www.archdaily.com/781414/kindergarten-schukowitzgasse-kirsch-architecture>)

Отже, для коректної інтеграції дітей з особливими освітніми потребами у середовище з дітьми без особливих потреб, потрібно враховувати потреби дітей з будь-якими вадами та ергономічні показники для їх зручного пересування та користування предметним середовищем. Варте враховувати психологічні особливості дітей з особливими освітніми потребами та звичайних дітей для розробки найбільш обґрунтованого рішення щодо питань кольору, фактури та текстури матеріалів. Особливу увагу потрібно приділити вирішенню дизайну

ресурсної кімнати, яка є поліфункціональним простором навчання, спілкування, всебічного розвитку дитини. Щодо вимог до освітлення інклюзивних закладів, то вони в основному збігаються з вимогами до освітлення звичайних. При цьому принципи універсального дизайну поєднують всі поставлені задачі у вирішенні дизайну інтер'єру закладу дошкільної освіти інклюзивного типу.

Література:

1. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітні навчальні заклади. Монографія. К.: Педагогічна думка, 2007 р. 458 с.
2. Пасічник О. І. Соціалізація дитини з особливими освітніми потребами. Психологічний супровід / О. Пасічник, Ю. Воронішина; упоряд. Т. Черванна. – Київ: Шкільний світ, 2017. – 144с.
3. Досвід реалізації інклюзивної освіти в країнах Європи /Колупасва А.А. URL : www.ussf.kiev.ua/ie_experience_implementing/
4. Про затвердження Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530. Кабінет Міністрів України, 530-2019-п.
5. Steinfeld, Edward; Maisel, Jordana, eds. (April 10, 2012). Universal Design: Creating Inclusive Environments. Wiley. pp. 408 pages.

Науковий керівник:

к.т.н., доц. Сафронова О. О.

Відомості про авторів:

Грабовенко Софія Юрївна, 0665877104, sonyasdl256@gmail.com , КНУТД,
бакалавр.

Івашина Каріна Олександрівна, 0683667986, fordikadilak@gmail.com ,
КНУТД, бакалавр.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Молодіжна громадська організація "Незалежна асоціація молоді"

СЕРТИФІКАТ ВИДАНИЙ

Івашиній Карині Олександрівні

За активну участь в XXXVIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції
"Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії"

Координатор конференції: Бобровнік Ю.В.

Дата видачі: 31.05.2021

Переяслав - 2021

CONFERENCES.NEASMO.ORG.UA

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ
ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРУ ЗАКЛАДІВ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Студента 2-го курсу групи МзДі-22 спеціальності 022 Дизайн освітньої програми "Дизайн за видами"	КОНОВАЛОВА Каріна Олександрівна
Науковий керівник кан. мист.	КОСЕНКО Данило Юрійович

ЗМІСТ

Вихідні дані та технічне завдання	1
Ситуаційний план	2
Концептуальний колаж	3
Опорний план	4
План демонтажу	5
План монтажу	6
Схема функціонально-планувального рішення	7
Схема розташування меблів у закладі	8
Обмірний план	9
План розташування меблів	10
План підлоги	11
План стелі	12
План розміщення розеток та вимикачів	13
План розміщення освітлення та регулювання	14
Розгортка стін художнього класу	15
Розгортка стін рекреаційного приміщення	16
Специфікація меблів та обладнання	17
Наочні зображення	18-25

Вихідні дані та технічне завдання

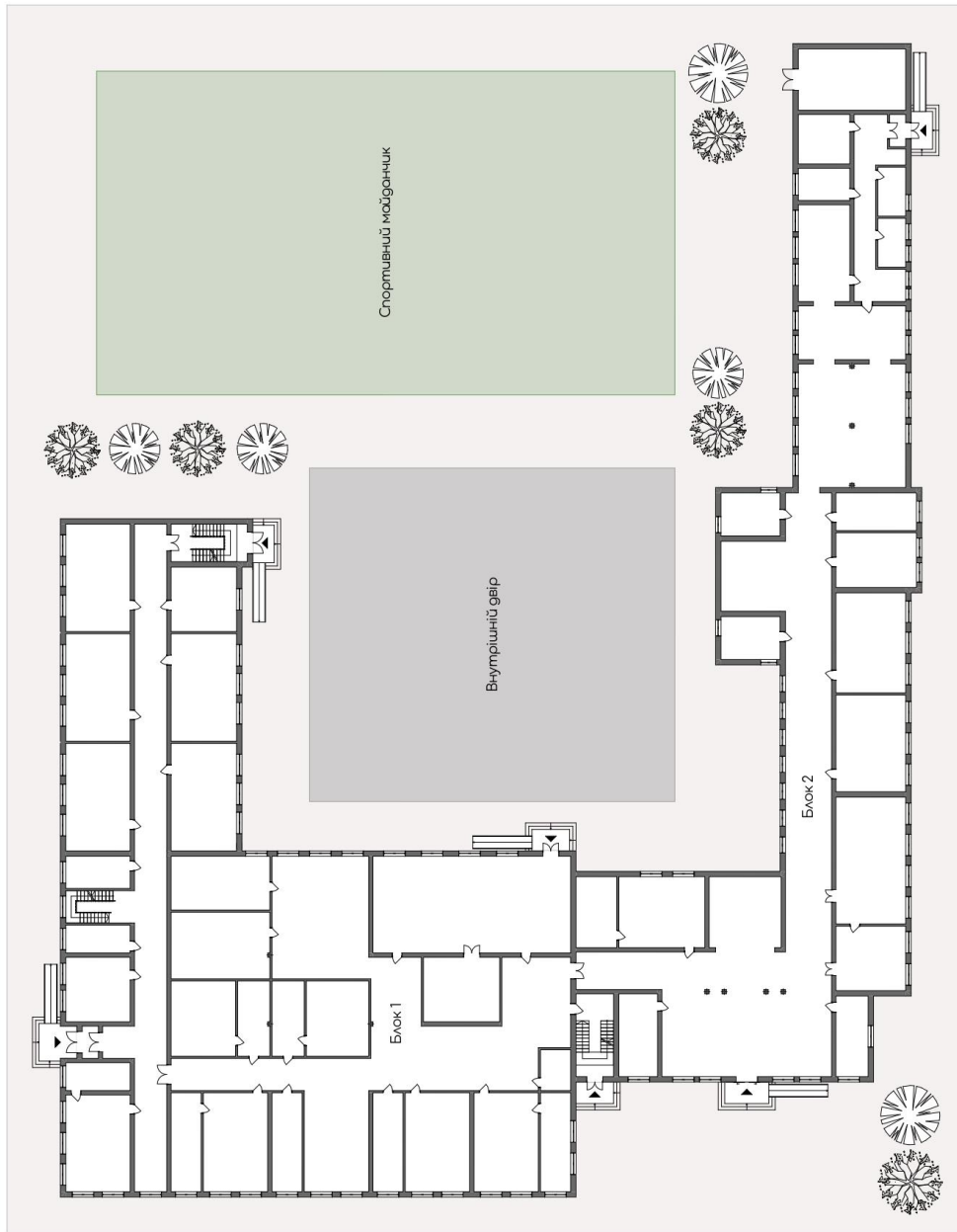
Обране приміщення розташоване у місті Київ, вулиця Межигірська, буд. 16. За цією адресою розміщена гімназія № 19 "Межигірська". У склад гімназії входять головний корпус, який має 3 поверхи, двоповерхова добудова, внутрішній двір та спортивний майданчик зі стадіоном.

Будівля розташована у центрі, на Подолі, який являється історичною частиною міста. Територія гімназії має вдале розташування та транспортну розв'язку, огорожена не високим парканом. Вузькі вулиці та житлові будинки навколо забезпечують безпечний підхід і перебування на території закладу.

Технічне завдання: розробити функціонально-планувальне рішення для закладу; розробити дизайн-проект для рекреаційної зони і художнього класу, який буде відповідати сучасним тенденціям, нормам та вимогам до закладів загально середньої та початкової профільної освіти.

Рекреаційна зона має бути світлою і просторою, наповнена м'якими меблями та настільними іграми. Атмосфера приміщення повинна надихати гітей проводити час активно. Художній клас у закладі має бути у світлих кольорах, які не заважатимуть вивчати колір і його властивості. Простір майстерні для малювання має бути добре освітленим, а декорування кабінету створювати творчу атмосферу.

Після		Дата		Стадія		Аркуш		Аркушів	
				П	1				25
Дизайн-проект мистецької школи									
Вихідні дані та технічне завдання									
КНУТД									

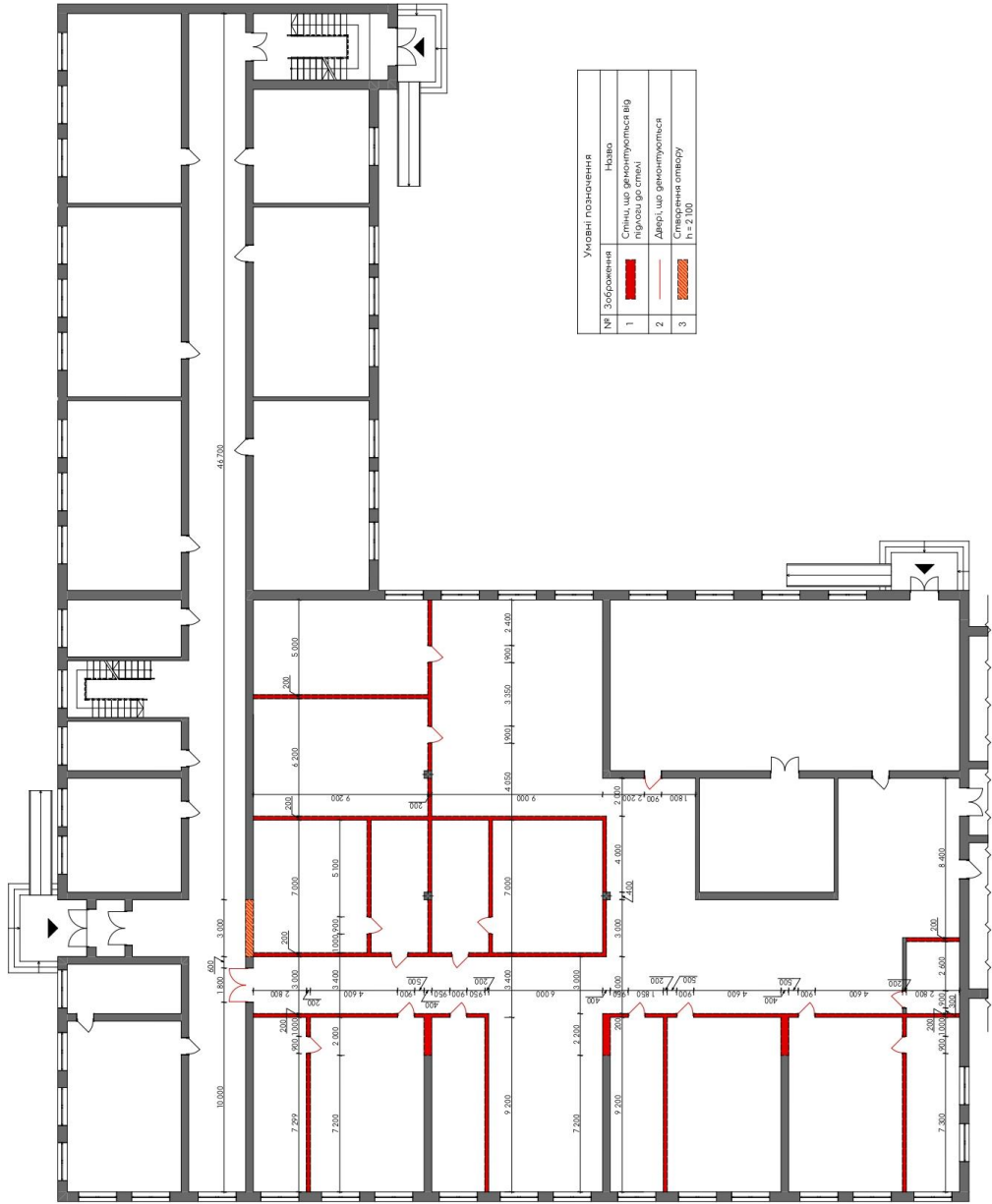

* Примітки:
 Блок 1 - Початкова школа
 Блок 2 - Старша школа

Пігунок		Дата		Сторінка	Аркуш	Аркушів
№	Назва	Рік	Місяць			
1	Виконало	Конявська К.О.				
				Дизайн-проект місцевості школи		
				Ситуаційний план		
				КНУТА		

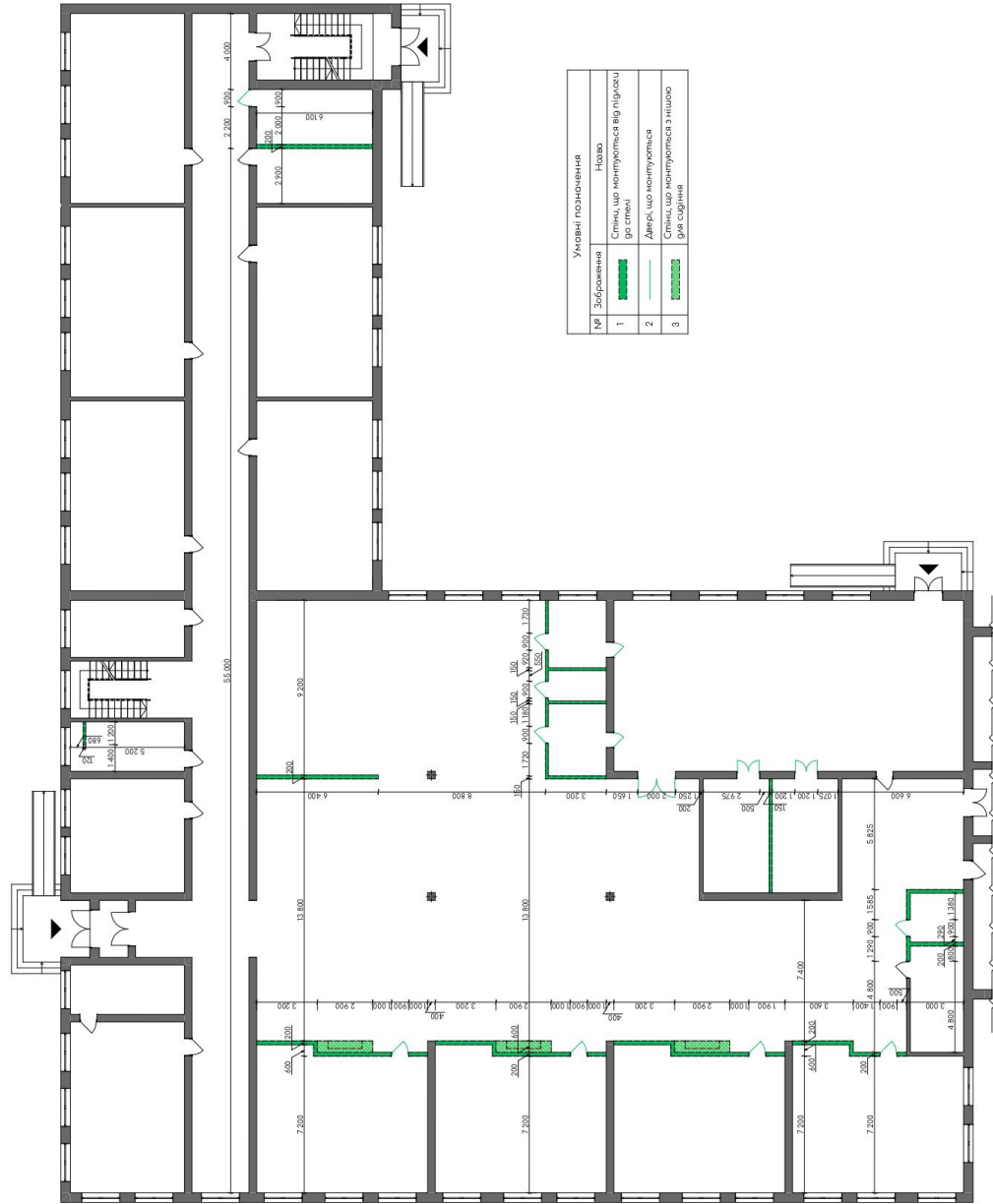

Пісоч	Дата	Стадія	Аркуш	Аркушів
		П	3	25
Виконала		Дизайн-проект мистецької школи		
Кочерява КО		Концептуальний колаж		
		КНУТА		

Умовні позначення		
№	Зображення	Назва
1		Стіни, що демонтується від підлоги до стелі
2		Двері, що демонтується
3		Створення отвору h = 2 100

Пісочник	Діапа	Сторінка	Аркуш	Аркушів
		П	5	25
Видавничка		Дизайн-проект мистецької школи		
Каньковська КО		План ремонту		
		КНУТА		

Умовні позначення		
№	Зображення	Назва
1		Стіни, що конструюються від підлоги до стелі
2		Двері, що конструюються
3		Стіни, що конструюються з нішою для сходових

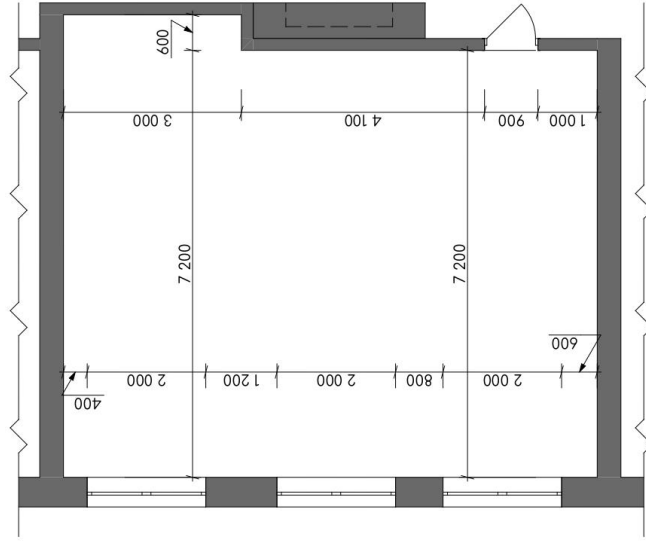
Пісочник	Дата	Стараія	Аркуші	Аркушів
		П	6	25
Висновок		Дизайн-проект містецької школи		
Кончаловська К.О.		План монтожу		
		КНУГА		

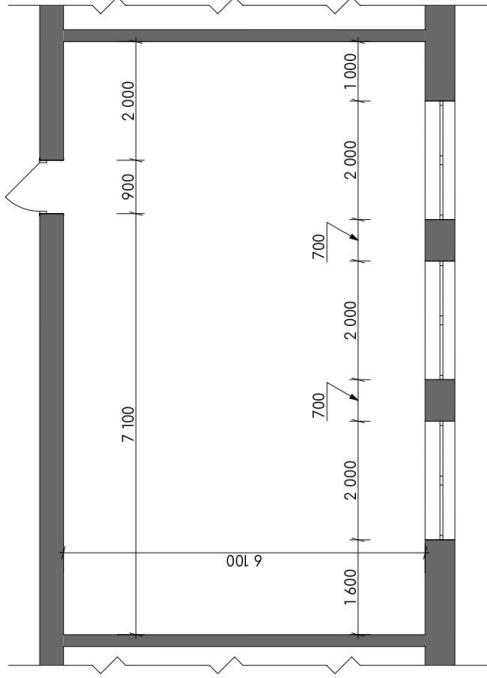
№	Назва
1	Приміщення адміністрації школи
2	Самодіяльні приміщення
3	Гардеробні приміщення
4	Приміщення для пошиткових класів
5	Рекреаційно-вільного
6	Коридор
7	Класи для профільних предметів (кабінети)
8	Виставковий ділянки
9	Роздялальні при спортивному залі
10	Універсальний зал
11	Приміщення для зберігання спортивного інвентарю
12	Приміщення для зберігання обладнання

Післюк	Дата	Стандія	Аркуш	Аркушів
Виконано	Кочевалова К.О.	П	7	25
		Дизайн-проект місцевецької школи		
		Схема функціонального-планувального рішення		
		КНУГА		

Художній клас

Рекреаційне приміщення

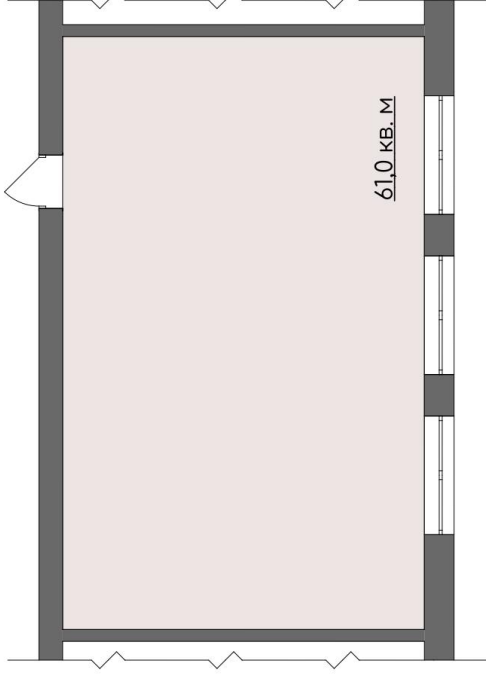
* Примітки:
 Висота стін - 3 300 мм
 Висота верхніх отворів - 2 100 мм
 Висота до підвіконня - 800 мм

Пігури	Дата	Стадія	Аркуш	Аркушів
		П	9	25
Дизайн-проект мистецької школи				
Обмірний план				
Виконала	Канялова К.О.			
КМУТА				

Художній клас

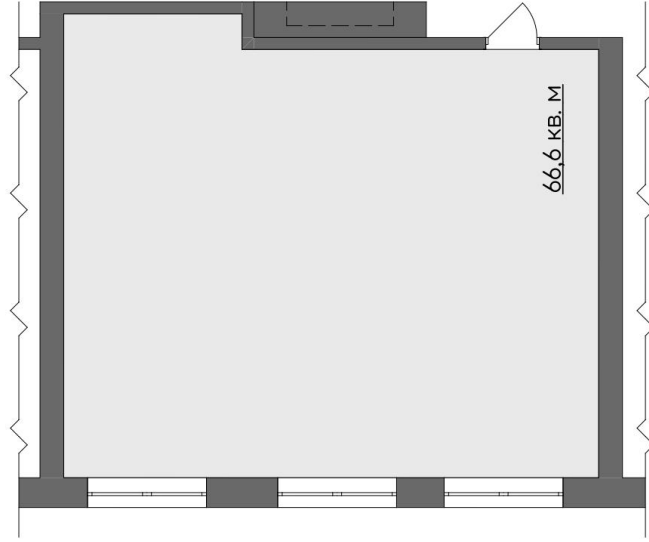
Рекреаційне приміщення

№	Умовні позначення	
	Зображення	Назва
1		Паркет - 1292 x 246 мм
2		Ковралін

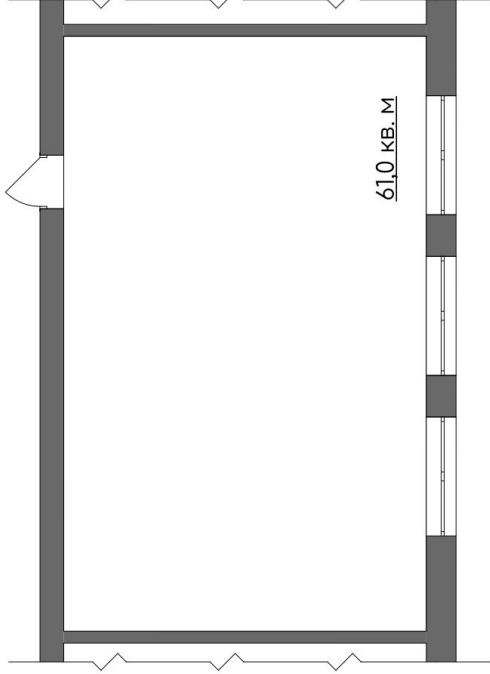
Пігури	Дата	Стадія	Аркуш	Аркушів
		П	11	25
Дизайн-проект мистецької школи				
План підлоги				
КМУТА				

Художній клас

66,6 кв. м

Рекреаційне приміщення

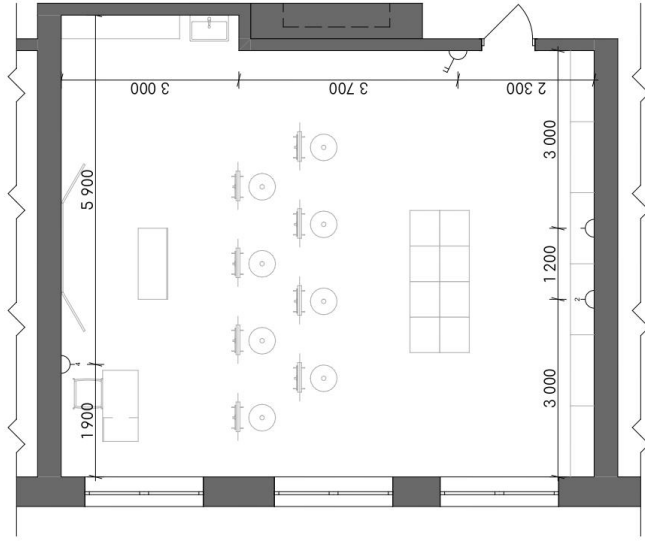
61,0 кв. м

Умовні позначення		
№	Зображення	Назва
1		Стеля з гіпсокартону
2		Пірівісно стеля

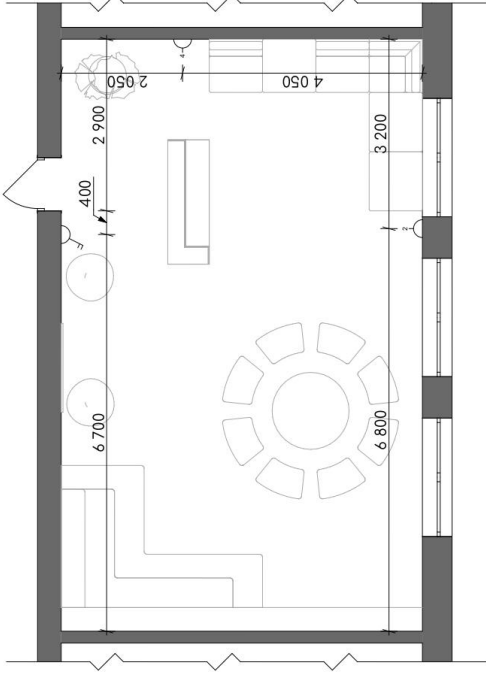
* Примітки:
Стеля опускається на 100 мм

Пігури	Дата	Стадія	Аркуш	Аркушів
		П	12	25
Виконав		Дизайн-проект мистецької школи		
	Кочерова К.О.	План стелі		
		КНУДА		

Художній клас

Рекреаційне приміщення

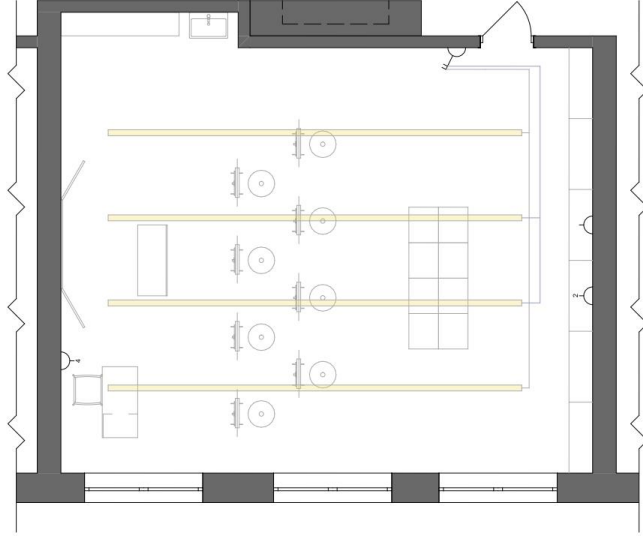

Умовні позначення		Назва
№	Зображення	
1		Двоклавішній вимикач
2		Чотиримісна розетка
3		Двомісна розетка

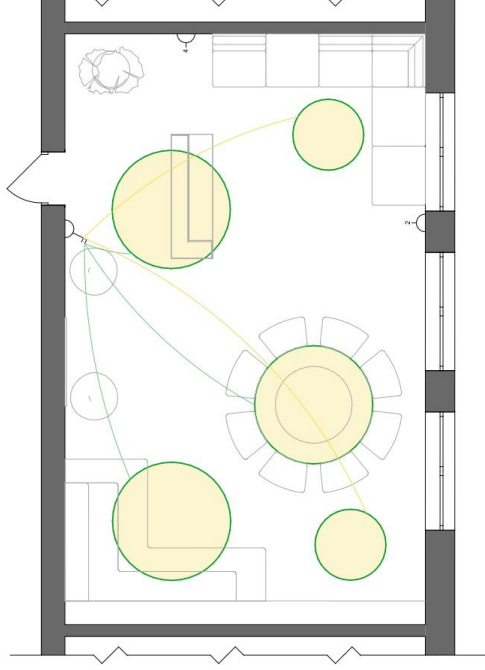
*Примітки:
 Усі вимикачі розміщені на висоті - 750 мм
 Усі розетки розміщені на висоті - 300 мм

Пігури	Дата	Старія	Аркуш	Аркушів
		П	13	25
Висівська Каньківська КО		Дизайн-проект мистецької школи		
		План розташування розеток та вимикачів		
КНУГА				

Художній клас

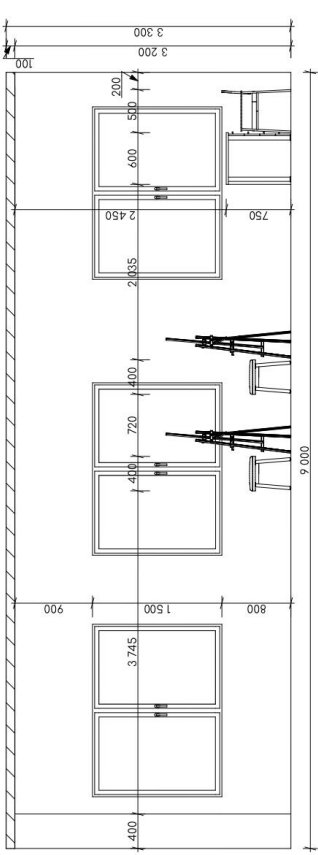
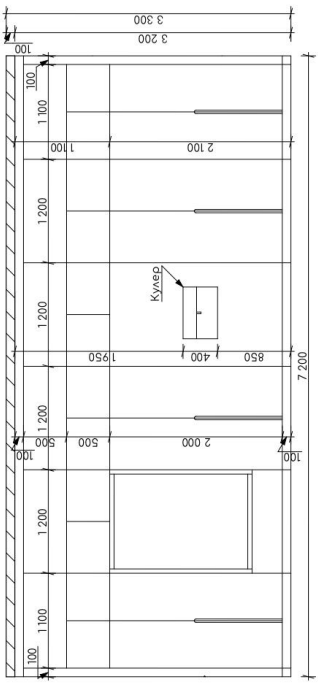
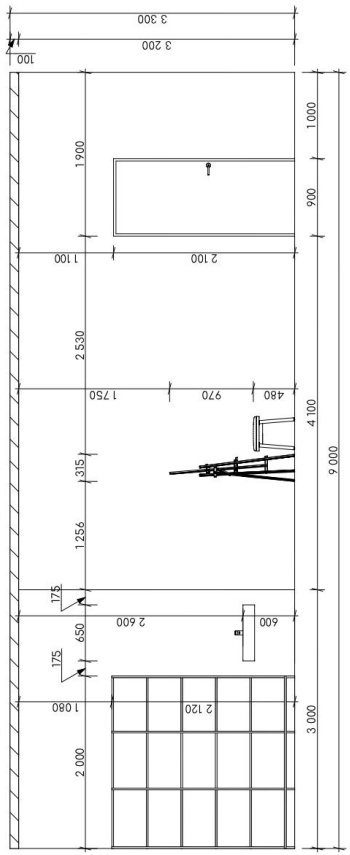
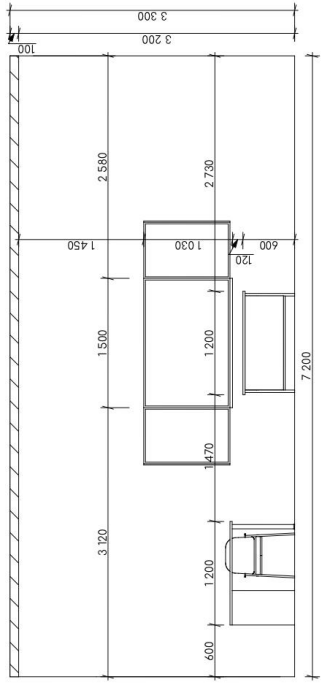

Рекреаційне приміщення

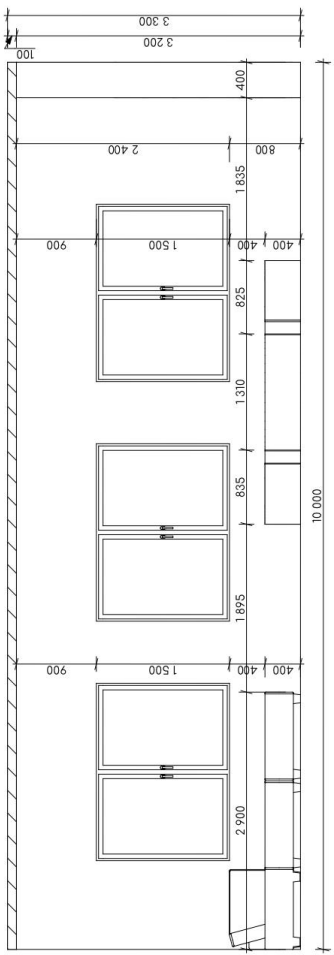
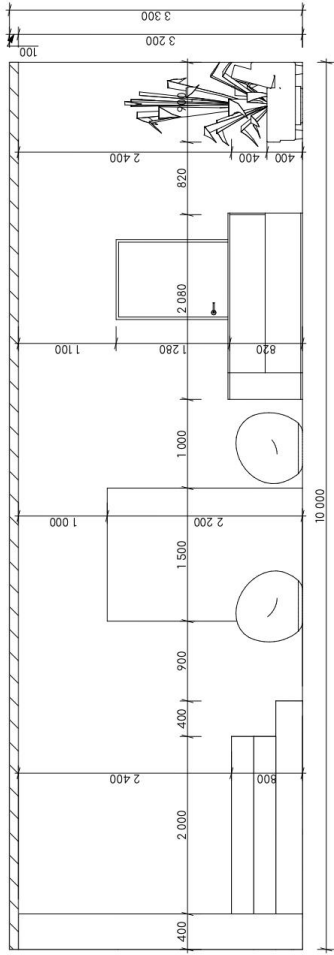
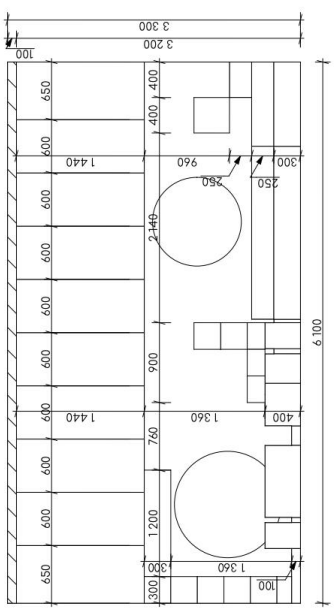
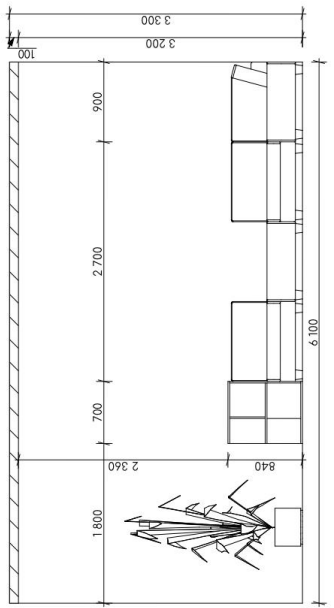

Умовні позначення	
№	Зображення Назва
1	 Вмонтовані світильники
2	 Підвісне прехове освітлення
3	 Регульовання освітлення

Підпис	Дата	Стадія	Аркуш	Аркушів
		П	14	25
Виконав		Дизайн-проект мистецької школи		
Кочергаєва К.О.		План розташування освітлення та його регулювання		
		КНУГА		

Підпис:	Дата:	Старія	Аркуш	Аркушів
		П	15	25
Виконала: Коньовець К.О.		Дизайн-проект мистецької школи		
		Розгортки стін-художнього класу		
		КНУГА		

Пігулис	Дата	Сторінка	Аркуш	Аркушів
Виконавця	Комп'ютерна КО	П	16	25
Дизайн-проект мистецької школи		КНУТА		
Розв'язати стіні рекреаційного приміщення				

Пісник		Дата		Сторія		Аркуш	
				П		18	
Виконав				Дизайн-проект мистецької школи			
Кочергалева К.О.				Наочні зображення			
				КНУТА			
				25			

Пісник		Дата		Стандарт		Аркуш		Аркушів	
				П		21		25	
Виконав	Кочерява К.О.			Дизайн-проект мистецької школи				КНУТА	
				Наочні зображення					

	Пігури	Діапа	Стадія	Аркуш	Аркушів
			П	22	25
Дизайн-проект мистецької школи					
Виконала	Канялова К.О.		Ноочні зображення		
			КНУТА		

Пігулс		Дата		Стадія		Аркуш	
				П	23	Аркуш	25
Виконало				Дизайн-проект мистецької школи			
Кочерявська К.О.				Ночні зображення			
				КНУТА			

Пісоч	Дата	Старія	Аркуш	Аркушів
		П	24	25
Виконала		Дизайн-проект мистецької школи		
Кочерява К.О.		Ночні зображення		
		КНУТА		

